

UNITÁRIUS ÉLET

Kéthavonta megjelenő folyóirat · 2008. január–február · 62. évfolyam 1. szám

Michelangelo: Pietà

HÚSVÉT

A tartalomból:

Újévi pásztorlevél · A Biblia éve – 2008. · Húsvét – 2008.
Ecce Homo · Templom a Logan közepén · Unitárius címerek Erdélyben
Akik előttünk jártak · Egyházközségeink életéből

ÚJÉVI PÁSZTORLEVÉL

Kedves atyámfiain, testvéreim!

Textus: Tim. 6, 11-12. „Te Isten embere, törekedj az igazságra, hitre, szeretetre, állhatatosságra, szelídlelkűségre. Harcold meg a hit neimes harcát és ragadd meg az örök életet, melyre elhívattál”.

Újév kezdetén, mikor már átléptük annak küszöbét, minden jóérezsű ember megáll egy pillanatra és elvégzi magában az elmúlt évre vonatkozó számadást. Ezt követően akarva akaratlan felteszi magának a kérdést, hogy mi célja van életének, hogy hol a helye a világban, hogy manapság ebben a globalizált neoliberais világban van e még létjogosultsága az egyházaknak s közöttük a mi Unitárius Egyházunknak, hogy van e értelme a gyülekezetekben tovább hirdetni a jézusi Evangéliumot?

E naponta felötlő fájdalmas kérdésekre Pál apostol adja meg a biztató választ, mikor felhív az igazságos, a hittel teljes, szeretetben gazdag, állhatatos és szelídlelkű élet gyakorlására. Az után hozzáteszi, hogy mindezeket nem lehet csak úgy megszerezni, e lelkünket gazdagító tulajdonságokért keményen meg kell harcolni, küzdeni, hogy részese lehessünk az örökéletnek!

Az elmúlt évben is feltűnt a Jézus születését hírül adó fényes csillag. Hisszük, hogy ebben az évben is eljön minden ember számára az evangélium fénye, mely meg fog erősíteni hitünkben, embertársaink iránti bizalmunkban, egy szebb, egy jobb világ ígérésében. Hinnünk kell, hogy le tudjuk győzni az akadályokat, melyek meggátolnak abban, hogy intenzívebben éljük meg istenes életünket, hogy több áldozatot hozunk vallásunkért, egyházunkért, gyülekezeteinkért. Nagyobb odaadással kell lennünk az erkölcsi normák jobb megéléséért, anyanyelvünk megtartásáért, gyermekeink neveléséért, megöregedett szüleink jól megérdemelt ápolásáért, népünkért, nemzetünkért és nem utolsó sorban hazánkért. Újesztendő kezdetének örvendünk, hogy hála Istennek egész-ségben és békességben megérhettük a 2008.

évet. Örömmel, szórakozással, társasággal, evéssel, ivással volt tele az Óesztendő. Miközben folyamatosan mondtuk, hogy: „Boldog újévet!” De hogyan lesz „új” ez az év? Egyáltalán hogyan kezdődik valami „új”? Látszólag tele vagyunk új dolgokkal. A közlekedés, az ipar, a tudomány szinte naponta hoz valami újdonságot az életünkbe. De mind e rengeteg újdonságtól melyek kerülvesznek minket, egyént és közösséget, még az ember nem lesz semmivel sem újabb. Az ember nem lesz új sem az új ruhától, sem az új lakástól, az új autótól vagy az új munkahelytől. És valljuk meg, hogy ez évben magunkkal visszük a békétlen, nyugtalan szívünket. Az önző, szeretetlen, magának élő énünket. Ez teszi tönkre a családot, a házasságot. Ettől hidegül el egymástól, szülő és gyermek, férj és feleség, ettől hülnek ki a baráti és munkatársi kapcsolatok... Mit ér, mit változtat a dolgon, ha hipermodern számítógéped van, vagy a legutolsó típusú terepjáróban rovod Budapest utcáit, miközben szennyezed környezetedet, miközben te magad maradsz továbbra is a régi, aki voltál...? Szép szokás, hogy január elsején boldog újévet kívánunk egymásnak. De ettől még nem változik semmi: a boldog újévhez megváltozott, boldog emberek kellene. Gondviselő Istenünk szeretete és jósága újítson és erősítsen meg mindannyiunkat ebben az esztendőben is, hogy az evangélium szellemében, egyházalapítónk és hitvédő őseink útmutatása szerint hitünkkel, és példaadó életünkkel Jézus-tanítványokká magasztosulhassunk. Isten áldása legyen templomainkon, imaházainkon és minden istentiszteleti helyen, lelkészeink még odaadóbb hitépítő szolgálatán, híveink áldozatkész lelkületén és áhítattal elmondott imáikon.

Ezekkel a gondolatokkal kívánok mindenkinek Istentől megáldott békés, boldog, minden embert megújító újévet. Atyafiságos üdvözléssel és főpásztori szeretettel.

Budapest, 2008. január 1.

Rázmány Csaba püspök

UNITÁRIUS ÉLET • A MAGYARORSZÁGI UNITÁRIUS EGYHÁZ LAPJA

Megbízott szerkesztők:

Balácsi László, Kelemen Miklós, Léta Sándor

Szerkesztőség címe:

1055 Budapest, Nagy Ignác utca 2-4.

Telefon/fax: 311-2801

Internet: <http://unitarius.lap.hu>

Terjeszti a

Magyarországi Unitárius Egyház.

Felelős kiadó:

Magyarországi Unitárius

Egyház

Index: 25 842

Megjelenik kéthavonta.

Nyomdai munkák:

Opticult Bt.

ETO-Print Nyomdaipari Kft.

HU ISSN 0133-1 cv 272

Előfizethető:

A lelkészi hivatalokban (Budapesten és vidéken) vagy befizetési csekken.

Bankszámlaszám:

11713005-20011631

Egyes szám ára: 400 Ft

Évi előfizetési díj: 2400 Ft

A Magyarországi Unitárius

Egyház internetcíme:

www.unitarius.hu

<http://unitarius.lap.hu>

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

A folyóiratban megjelenő írások nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség álláspontját.

Következő lapzárta:

2008. április 15.

A Biblia éve - 2008.

„Boldog, aki olvassa...” Jel 1,3

Mostanában már a világi sajtóban is fel-fel bukkan a hír, hogy 2008-at a magyarországi egyházak a Biblia évének tekintik. Érdeemesnek látszik számba venni, mi is áll e hírek és maga a tény mögött.

Talán azzal kellene kezdenem, hogy Európa német és francia nyelvű országaiban 2003-ban tartották a Biblia évét. Akkoriban erről Magyarországon is hallhattunk, mert meglehetősen nagy publicitása volt. A kezdeményezés ott és akkor azt jelentette, hogy az egyházak, a tartományi bibliatársulatok, az azokat összefogó Német Bibliatársulat és a katolikus Bibelwerk együttesen és a munkát összehangolva szervezték a Biblia éve programjait. Ebben voltak a Biblia jobb megismerését elősegítő ismeretterjesztő programok, kiadványok, megjelenés a televíziós, rádiós, internetes és a hagyományos médiában, ugyanakkor az egyház belső életét is megelevenítő kezdeményezések, istentiszteletek, közösségi alkalmak.

A Biblia éve gondolat hírverése olyan jól sikerült, hogy hamarosan a világi kulturális intézmények, múzeumok, könyvtárak, színházi körök, zenekarok, iskolák és egyetemek is bekapcsolódtak, mindenki a maga szemléletéhez, képességeihez és anyagi lehetőségeihez képest vett részt saját programokkal a nagy kezdeményezésben. A német bibliatársulati kollégák egyöntetű véleménye szerint hatalmas munka volt, óriási anyagi ráfordítás, ugyanakkor semmihez sem mérhető ismertséget, „újra felfedeztettséget” jelentett a Biblia, Isten ígéje számára, ráadásul elsősorban azok között, akik egyébként valószínűleg közömbösek voltak az egyház és a Szentírás iránt. Talán elég annyit mondani, hogy az akkori közvélemény-kutatások szerint az európai mércével meglehetősen szekularizáltak tekinthető német emberek közel 50%-a tudta, hogy 2003-ban a Biblia éve van.

A Magyar Bibliatársulatot az a szándék vezette a kezdeményezés meghirdetésénél, hogy elérjük: egyházakon belül és kívül mindenki érezze magáénak a Biblia évét. Természetesen tisztában voltunk azzal, hogy ennek a kettőségnek megfelelően más és más eszközökkel kell megszólítanunk az egyházon belüli és az egyháztól elidegenedett embereket. A keresztyén embereknek is nagy szükségük van arra,

hogy megerősödjék bennük a tudat, hogy a Szentírás az életünk egyetlen hiteles zsinórmértéke, és még ma sem találni jobb eszközt az életünk nagy kérdéseiben való eligazodáshoz, mint a Bibliát, mondjon bárki bármi mást is. Az egyháztól távol lévő emberek esetében a nagy kérdés a vonzó és érthető tájékoztatás. Ebben még nagyon sok tanulnivalónk van, de ideje ezt is elkezdenünk. A külföldi „Biblia éve” példa is azt tanította, hogy egy ilyen programsorozat akkor lehet sikeres, ha el tudjuk érni, hogy minél többen tekintsék saját ügyüknek a Bibliáról való beszélgetést, a Biblia alaposabb megismerését és megismertetését másokkal. Ez a megközelítés és kommunikáció döntő módon különbözik az olyan kezdeményezésektől, amelyekben egy központi szervező testület vagy intézmény megmondja, hogy ki mit csináljon. Meggyőződésünk, hogy a Biblia üzenetében és hatásában olyan felmérhetetlenül gazdag könyv, amely mindenkire egyéni és egyedi módon hat. Ha valaki veszi a fáradságot, hogy megismerje a Szentírást, ráébred, hogy az egészen sajátos módon, csak neki szólóan megnyílik. Ezért mi sem szeretnénk senkinek megmondani, hogyan olvassa vagy hogyan értse a Bibliát. Régi protestáns örökségünk, hogy a Szentírás önmagát magyarázza. A Biblia éve arra is kiváló alkalom, hogy ezt a reformátori elvet a gyakorlatban is megvalósulni hagyjuk.

A MBTA a maga tizenkét tagegyházával, benne az evangélikus és a református egyház képviselőivel már eleve jelentős társadalmi csoportot képvisel, ugyanakkor azt is láttuk már a kezdet kezdetén, nem utolsósorban a német és francia példából is, hogy egy katolikus többségű országban csak úgy lehet súlya egy ilyen kezdeményezésnek, ha a Katolikus Egyház is mellé áll. Nagyon hosszú szervezőmunka és komoly egyeztetések előzték meg azt, hogy ma elmondhatjuk, a Katolikus Egyház is magáénak érzi ezt a gondolatot, és a Biblia éve megünneplésére buzdítja híveit 2008-ban. Meg kell vallanunk őszintén, hogy ez a lelkesedés katolikus oldalról felülmúlta minden várakozásunkat. Az már természetesen más kérdés, hogy egy-egy felekezet hogyan érzi méltónak és érdemesnek megünnepelni a Biblia évét. Ebben mindenkinek megvan a saját felelőssége és szabadsága is. A Katolikus Egyház bevonása mellett természe-

tesen az is fontos, hogy a Biblia évét nem szeretnénk kizárólag egyházi eseménynek, az egyházak ügyének tekinteni. Határozottan azon szeretnénk dolgozni, hogy a kulturális és a szellemi élet képviselői is kihívásnak érezzék, hogy mit tudnak hozzátenni a Biblia évéhez, hiszen a Biblia – ha más síkon is – az ő számukra is kiemelt jelentőséggel bír. Bár nem lesz könnyű, de meg kell értenünk azt is, hogy a Biblia éve elsősorban nem az egyház népszerűségének a visszaszerzéséről, hanem a Bibliáról szól. Ha a Biblia éve gondolat megerősödik és a saját lábára áll, a Bibliatársulat csupán egyfajta koordinátor vagy katalizátor szerepet tölthet be: nyomon követjük, hogy ki mit csinál a Biblia éve keretében, és ötletekkel, javaslatokkal, irodalommal segítjük azokat, akik ezt igénylik. Emellett természetesen minden egyház és azon belül minden gyülekezet szabadon tervezheti és szervezheti a maga sajátos hagyományain alapuló programjait. Lehetőség van a legkülönbözőbb egyházközi összefogásokra is, mint ahogyan az például már a közös médiakampány ügyében körvonalazódik a három „nagy” egyház, a katolikus, a református és az evangélikus között.

Ami a MBTA sajátos szerepét illeti a Biblia éve előkészítésében és lebonyolításában, szólnunk kell arról, hogy terveink szerint a Biblia éve hivatalos megnyitása 2008-ban az ökumenikus imahéten, az egyházi vezetők közös bejelentésével veszi kezdetét. Ezt követően mindössze három nagyobb közös katolikus-protestáns rendezvény lenne az év során. Az első egy biblikus szimpózium Esztergomban, június végén, külföldi és magyar biblikus és más szakterületek tudósainak részvételével. A szimpózium témája „A Biblia jelenléte és hatása a mai szekularizált és mediatizált társadalomban” lesz. A másik központi rendezvény egy bibliai tárgyú zeneműveket felvonultató hangverseny lesz, valamikor az őszi folyamán. A harmadik kiemelt rendezvény pedig terveink szerint az a bibliakiállítás lesz, amely 2008. november 21-én nyílik az Országos Széchényi Könyvtárban, bemutatva a magyar nyelvű Biblia kiadás- és hatástörténetét egyaránt.

Tervezzük emellett egy központi honlap beindítását, amelyen minden a Biblia évéhez kapcsolódó programot összegyűjtünk, s ahol az érdeklődők megbízható információkat és háttéranyagokat találnak a Bibliához kapcsolódóan. Előkészületben van egy ötlettár vagy programfüzet is, amelyben hasznos tanácsokat, javaslatokat, információkat gyűjtünk össze a Biblia

éve gyülekezeti megünnepléséhez: ezt igyekszünk még az őszi folyamán ingyenesen eljuttatni a MBTA tagedyházainak minden gyülekezetébe. A Biblia éve talán legmaradandóbb jelének pedig azt a különleges Újszövetség-Zsoltárok kiadást szánjuk, amely az „új olvasók” számára bevezetéseket is tartalmaz a bibliai könyvekhez.

Talán érdemes még néhány szót szólnom a Biblia éve 2008. jelmondatáról is („Boldog, aki olvassa...” Jel 1,3). A MBTA tagedyházainak egyöntetű meggyőződése, hogy a Biblia olvasása és az életünknek a Biblia alapján történő átalakítása (és ide a legelemibb erkölcsi normáktól az óemberünk levetkőzésén át a hit által megigazított új ember felöltözéséig nagyon sok minden tartozik) boldogabb emberré tehet bennünket. Ez az egyház missziójának alaptétele és több millió keresztyén ember személyes tapasztalata egyaránt.

Ennek a szélesebb társadalom felé történő érthetőbb tolmácsolása és hitelesebb megélése révén a Biblia évében az egyházak végre azt mutathatnák fel, hogy ez alkalommal nem azért fogunk össze, hogy kérjünk valamit a társadalomtól (megbecsülést, társadalmi rangot, állami normatívát), hanem azért, hogy abból adjunk, ami a lényegünk, és ami évszázadokon át megőrzött bennünket emberi gyarlóságaink és hibáink ellenére. Azt hiszem, hogy ez a jelmondat igazi értelme. Van azonban két másik érdekessége is, ami miatt különösen alkalmasnak találtuk. Az egyik a jelmondat „profán” üzenete: egy olyan korban, amikor az olvasás, legfőképpen pedig az értő olvasás kiveszőben van, és a helyét a funkcionális írástudatlanság veszi át, a kultúra és az oktatás képviselőinek szent kötelessége csatlakozni egy olyan jelmondatú kezdeményezéshez, amely egy páratlan kultúrtörténeti érték, a Biblia olvasására, és általában az olvasásra buzdít. A jelmondat másik érdekessége, amellyel a Biblia éve egyetemes keresztyén jellegére is rámutat, hogy mind a Károli fordításban, mind a hagyományos (Szent István Társulat által kiadott) katolikus fordításban pontosan ugyanúgy szól (az új fordítás már pontosítja és a gyülekezeti szituációhoz közelíti az igét: „Boldog, aki felolvassa...”).

Ki tudja, talán az összefogásban megvalósított „Biblia éve 2008.” és jelmondata arra is erőt adhat, hogy egyszer elkészüljön egy közös katolikus-protestáns bibliafordítás...

Pecsuk Ottó
a MBTA főtitkára

HÚSVÉT · 2008.

Textus: II. Tim. 1, 10

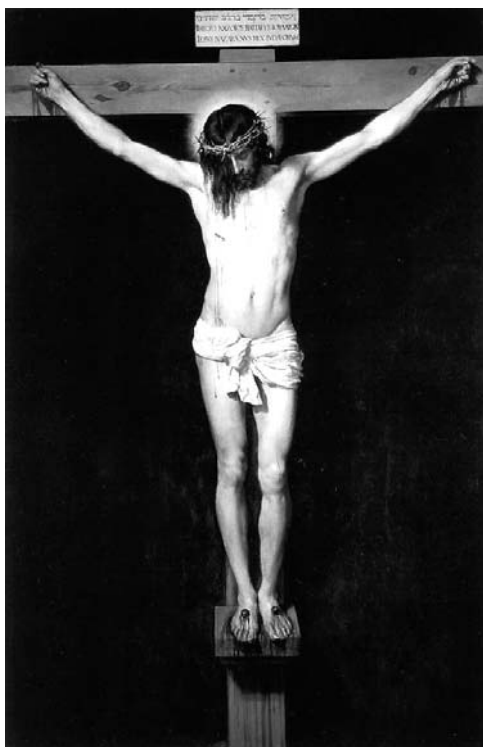
Az ember a természet gyermeke, ki gyakran hull bele hosszú telekbe és nagyon vágyik a tavaszra és a megújulásra. Talán soha nem érezzük ennyire, hogy mi aludt el bennünk, hogy mi az, ami dugába dőlt bennünk, hogy mi az, amit nem készítettünk el megfelelően, hogy mi az, amit elvesztettünk, hogy mi az amit megtehettünk volna de nem tettünk meg, mint ilyenkor Húsvét táján tavasszal.

Pál apostol nem csak Timoteusnak mondja, hanem nekünk is késői Timoteusoknak, kik annyit szenvedünk, kik annyira félünk a haláltól, hogy a Húsvétban újra megjelenő Jézus nekünk a megtartónk, ki eltörölte a halált és világosságra hozta az életet, evangéliuma által.

Tehát Jézus azért jött el, hogy megszabadítsa az embereket a tudatlanságtól, a bűntől és a halál félelmétől. A tudatlanságtól, úgy szabadította meg az embereket, hogy tanításain keresztül megismertette az emberekkel Istent és neki a világra való befolyását. A bűntől pedig úgy, hogy megmutatta, hogy mi a bűn és miképp lehet azt elkerülni. Életével pedig olyan példát állított elénk, hogy ha azt követni tudjuk, akkor a bűntől mindig szabadok leszünk. És végül a halál félelmétől úgy szabadított meg, hogy elvette annak félelmét és megerősítette bennünk az örökélet hitét.

Ne félj a haláltól, hiszen elsősorban lélek vagy, de testben élsz. A halál nem más, mint végtelenbe futó életvonalunk egyik állomása. R. D. Góré mondja: „Isten a kagylót a gyöngyért töri szét” Testben meg kell egyszer halni, hogy a lélek, mint csepp visszahullhasson a

nagy szellemóceánba, egyszóval magába Istenbe, ahonnan származott. Ne féljünk hát, mert a lélek élete örök. Ilyen értelemben mi unitáriusok is hisszük, hogy Jézus a mi megtartónk, sőt Megváltónk, aki megszábadított a tudatlanságtól, a bűntől és a halál félelmétől. Ezért így szólt az emberekhez: én bebizonyítom, hogy ez számomra annyira fontos, hogy ezért még a saját életem sem drága. Íme vasárnap bevonulok Jeruzsálembe, és a templomból korbáccsal kiűzöm a kufárokat. Nagycsütörtökön tanítványaimmal elfogyasztom a húsvéti bárányt, és megtörténik az úrvacsora szereztetése. Aztán miután elfogtak, nem fogok védekezni sem Kajafás sem Pilátus előtt. Szó nélkül viselem majd a töviskoszorút, jajszó nélkül viszem majd a keresztet a Golgotára, és amikor kezemet és lábamat átsegeznek, ellenségeimre Istentől bocsánatot fogok kérni, majd lelkemet Gondviselő Atyámnak ajánlom, hogy bebizonyítsam néktek, hogy ha a test meg is hal a lélek örökké él.

Velasquez: Jézus a kereszten

Így törölte el Jézus a halált, mert teste megtört ugyan, vére kifolyt, de mégis él bennem és él benned és él az egész keresztény világban az örökké élni akaró vallásos lélekben. Jézus tehát eltörölte a halált, de világosságra hozta az életet és a hallhatatlanságot. Aki az életben legalább egyszer is engedte, hogy Jézus vezesse, elbűvölten tapasztalta az élet szépségeit a lélek derűs fényében. Úgy járt az ilyen ember, mint a vakon született, aki egy sikeres operáció után visszanyerte látását. Mielőtt hetek múltán levették volna szeméről a kötést, kivít-

ték egy magas hegyre és várták a hajnalt, hogy a beteg szeme fokozatosan szokjon hozzá a fényhez. Aztán amikor a napnak csodálatos fénye bearanyozta a földet, akkor a már látó ember sírva fakadt örömben és így kiáltott fel: „mindig tudtam, hogy szép a természet, de azt soha nem sejtettem, hogy ilyen csodálatosan tüneményes.

Jézus korában az emberek féltek kijönni a fényre, mert féltek az elnyomó zsarnoktól, ezért kitépték kezüket a Jézuséból, és visszahúzódtak vacogni a halál fekete árnyékába. Aztán voltak olyanok is, akik kijöttek Jézussal a világosságra, de továbbra is vakok maradtak. Ezek megmentéséért ment be Jézus a názáreti zsinagógába és kinyitva a Könyvek könyvét Ézsaiásnál olvasni kezdett: „Az úrnak lelke van énrajtam, mivel, hogy felkent engem, hogy a szegényeknek az evangéliumot hirdessem, elküldött, hogy a foglyoknak szabadulást hirdessek, és a vakok szemeinek megnyílását, hogy szabadon bocsássam a lesújtottakat, hogy hirdessem az Úrnak kedves esztendejét.”

De mi által hozta világosságra az életet? Mi az az eszköze amivel sikerült ez neki? A földműves ekéjével szánt, a kőműves kanálával vakol, az írnok tollával ír, az orvos szikéjével operál, a szobrász vésőjével farag, a festő ecsetjével fest, Jézus evangéliumával tesz mássá minket. Ezért hívják az evangéliumot Örömuzenetnek. Ezt az örömuzenetet prédikáljuk mi lelkészek millióknak, és millióknak ilyenkor Húsvétkor és az év minden vasárnapján, hogy az emberek megismerjék az Evangéliumot és annak szellemében éljenek.

Ünneplő gyülekezet!

Ilyenkor ünnepek alkalmával tele vagyunk büntudattal, hogy mennyi mindent elrontottunk az életben és bánt a rohanó időben a tudat, hogy egyszer meghalunk, könnyörtelenül meghalunk, holnap, tíz vagy ötven év múlva. Szomorúan tapasztaljuk, hogy fogy a családunk, fogynak a barátok, s mindez nem elég, még egymást megpróbáljuk megfojtani egy kanál vízben, csak, hogy mások fölé kerekedjünk. De ez még nem minden, ugyanis az első adódó alkalommal egyesek képesek még saját 430 éves Egyházunkat is szétszaggatni, elszektásítani és

annak javait magunknak tulajdonítani, miközben becsapják és megvezetik unitárius híveinket. És mindezt teszik azok asszisztálása mellett, akik magas egyházi tisztségben tetszelegnek és két kézzel verik a mellüket, hogy ők a legjobb és legnagyobb hívő unitárius keresztények. Biztosak lehetünk, hogy eljön életünkben egy olyan pillanat, amikor ránk kiált a beteg tudat, és a fájó lelkiismeret: úgy is meghalunk! Valami más kell! Talán egy igazi Passió, mely felnyitja szemünket. Hiszem, hogy ehhez hozzásegít Mell Gibson filmje, a *The Passion of the Christ*, amit ma már minden filmszínházban vetítenek.

Meggyőződésem, hogy nem véletlen születése ez a film. Nem lehet a véletlen születése egy olyan szellemi termék, ami az egész világot érzelmileg fel tudja kavarni. Ki antiszemita, ki katolikus ellenesnek, ki profánnak, durvának, sőt közönségesnek tartja, de hogy senkit nem hagy érintetlenül, az bizonyos. Ez a film a legjobb figyelmeztetés, hogy ideje volna valamilyen formában letörni az ember túlzott önzését, beképzelt magabiztosságát. Az alkotás szembesít a valósággal, ami sokaknak nem tetszik. Mégis el kell viselni a valóságot és az igazságot, ha végre számot akarunk vetni életünkkel. Ennek most jött el az ideje. Ideje magunkba nézni, önvizsgálatot tartani.

Vajon észrevesszük-e a figyelmeztetést, meglátjuk-e a mögöttes dolgokat, felfedezzük-e Isten végtelen türelmét és szeretetét, életünk folyásában? Én azt tanácsolom, hogy még ma tartsunk önvizsgálatot. Megéri! Különösen ma, amikor úrvacsorával is élünk.

Ilyen gondolatok közepette, úgy kívánok neked és csalárodnak boldog húsvétot, a tavaszodás és világosodás áldott ünnepén, hogy kérve kérlek – fordítsd tekintetedet Jézus felé, aki megtartónk ebben a nagy földi kötéltáncban, gyökér a hitnek talajában és reflektorfény az élet sötét útvesztőiben. Engedd testvérem, hogy megfogja kezéd és hozzon ki a fényre, Ő, aki eltörölte a halált és világosságra hozta az életet és a halhatatlanságot. Igen az életet, a valódi életet, mely örök és hitünk szerint halhatatlan.

Ámen!

Rázmány Csaba
püspök

Ecce Homo

„... Világ világa,
Virágnak virága!
Keserűen kinzatul,
Vos szegekkel veretül ...”
(Ómagyar Mária siralom)

Igehallgatás vagy bibliaolvasás közben ugyan ki gondol a fel-felbukkanó fogalom: a keresztre feszítés borzasztó részleteire?

Másfelől: kinek ne jutott volna még eszébe, hogy valójában mi is a kereszthalál közvetlen körélettani oka?

A húsvéti ünnepkör a maga tragikus, majd pedig örömteli eseménysorával fokozottan ráirányítja figyelmünket erre a kérdésre.

A fenti cím nem Munkácsy Mihály közismert festményére utal, hanem dr. B. Smalhout utrechti aneszteziológus, bibliaszakértő tanulmányának a címe, melynek alapján nyomon követhetjük Jézus szenvedéstörténetét.

A keresztre feszítés, mint kivégzési mód főníciai eredetű, de kb. Kr. e. 600-tól mintegy 1000 esztendőn át más népek – így a rómaiak és a zsidók – is alkalmazták. E szörnyű gyakorlat elterjedtségére jellemző, hogy amikor Kr. e. 71-ben a Spartacus-féle felkelést leverték, a Capuából Rómába vezető mintegy 190 km hosszú Via Appia mentén több mint 6000 rabszolgát végeztek ki ily módon. A vérengzésnek csak Nagy Constantinus vetett véget Kr. u. 337-ben, amikor Jézus hitét államvallássá is tette.

Megszámlálhatatlanul sok irodalmi, zenei, képzőművészeti remekmű állít emléket a nagypénteki eseménynek. Vegyük most sorra azokat a téves elképzeléseket, amelyeket a képi és szobrászati ábrázolásból vett át a közhiedelem.

1. A „kereszt” az esetek döntő többségében tulajdonképpen csak egy T-alakú ácsolat, amelynek függőleges gerendája (stipes) a vesztőhelyen a földbe ásva áll.

2. Ebből az is következik, hogy az elítélt nem az egész keresztet, hanem „csak” a T-alak vízszintesen fekvő, többnyire cédrusfából készült keresztgerendáját (patibulum) kellett a nyakszirtjén hordozza úgy, hogy mindkét karja szétárt tartásban hozzá volt kötve.

3. Ha az elítéltet nem kötéllal, hanem szegekkel feszítették fel, akkor a szegeket nem a tenyér közepén ütötték át, hiszen az nem bírja el az így ránehezedő terhet. A szegek a két alkarcsont között, a csukló fölött áthatolva érték el a gerendát.

Az elítélt szenvedései azonban már az ostorozással elkezdődtek. Ennek eszköze a rövid nyelű, kétágú szíjostor (flagrum), amelynek

szíjvégeire ólomgolyócskák, vagy a birka lábtőcsontocskái voltak ráerősítve. Az ostorozás akár halálos kimenetelű is lehetett. Ennek elkerülésére a zsidó törvények legfeljebb 39 ostorcsapást engedélyeztek. Szokásos volt a gerendára kiszegezett táblán (titulus) feltüntetni az elítéltnak felrótt vétkeit.

Mi is tehát a kereszthalál közvetlen oka?

Nem a vérvesztés – ez jelentéktelen méretű –, nem a fájdalom – ettől egy bizonyos határon túl megszabadít az ájulás –, nem az éhség és a szomjúság – ehhez túl kevés az idő.

A halál közvetlen oka egy végzetes körfolyamat, amely a kezek és a mellkas izmainak túlterhelésével kezdődik. Ennek következménye a károsan magas tejsavtermelés. A testnedvek savasodási folyamata attól is fokozódik, hogy a mellkas a belégzés végletekig felajzott állapotába kerül; a tüdő levegővel telődik ugyan, de kilégzés nincs, így a vér nem tudja leadni a benne felhalmozódott széndioxidot; nem vihet oxigént a szívnek, melynek teljesítménye egyre romlik; összeomlik a vérkeringés. Az így kialakult savas közegben a sejthártyák már átjárhatóvá válnak a folyadékok számára, a tüdő hörgői megtelnek vérsavóval és bekövetkezik a fulladásos halál ... !

A korabeli gyakorlat szerint az ítéletvégrehajtónak mindaddig őriznie kellett az áldozatot, míg az ki nem szenvedett. A halál bekövetkezését oly módon lehetett meggyorsítani, hogy a lábszárcsontokat a térd alatt egy erre a célra szolgáló eszközzel (crucifragium) eltörték, hogy a szerencsétlen a lábtámasz segítségével ne tudjon több lélegzethez jutni.

A hozzátartozók kérésére a tetemet kiszolgáltatták, de előbb lándzsával át kellett döfni a szívét, hogy a halál ténye biztos legyen. Ha a temért nem jelentkezett senki, temetetlenül hagyták. Innen ered a Golgota, a koponyák hegye elnevezés.

Eddig tehát a számtalanszor végrehajtott kivégzési művelet szokásos lefolyása.

Az Újszövetség nem foglalkozik a nagypénteki események közismertnek tekinthető részleteivel. Jézus kereszthalálának csak a szokványostól eltérő mozzanatait említi külön.

A rómaiak részéről a zsidó szokásoknak tett külön engedmény volt, hogy Jézusnak nem kellett ruhátlanul indulnia a vesztőhelyre.

Rögtönzésnek tekinthető a kivégzők parancsnokának intézkedése is, hogy ti. a czirénei Simon segítse vinni a gerendát, mivel Jézus az elárultatása, lelki tusája, kiéhezetsége, megkorbácsolatása következtében már a végsőkig kimerült állapotban volt, a vesztőhelyre pedig a saját lábán kellett eljusson. A halálos ítélet okaként a táblán (latinul, héberül és görögül) ez a cinikus felirat állt: „Názáreti Jézus, a zsidók királya.”

A felfeszítés után a haldokló felnyögött: „Szomjúhozom!” valaki az emberségesebbek közül italba mártott spongyát nyújtott fel egy nádszálon az elcsigázottnak. Ez az ital (posos) minden bizonnyal hasonló volt ahhoz, amit csatában a római katonák is kaptak: ecet, bor és felvert tojás híg vizes elegye.

Miután megnedvesítette kiszáradt ajakát, elhangzott Jézus utolsó szava is: „Elvégeztett!”

Mindezeket számbavéve szinte érthetetlen, hogy Jézus követői a kivégzésnek e szörnyű esz-közét, a keresztet választották hitük jelképéül.

Jézus hitének az elnevezése is különös módon alakult. Magyarul a „keresztény” kifejezés nyilvánvalóan a kereszt szóból ered, míg több más nyelvben is a Krisztus (görög szó, jelentése: fölkent) tulajdonnév a szó töve.

Ez tehát vázlatosan nagypéntek történéseinek köznapi értelmezése.

Ilyen megvilágításban még több okunk van rá, hogy úgy nézzünk Jézusra, mint aki a halál közelében is – ma használatos naptárrendszerünk szerint visszaszámolva 33. április 3-án bekövetkezett halála pillanatában is – megmutatta, hogyan lehet megmaradni igaz embernek.

Pálffy László

Templom a Logan közepén

Vannak, helyek, amelyek *valóságosak, reálisak* számomra: a *konyha*, ahol napközben, hét közben elég sok időt töltök; a *veteményeskert*, amelynek gondozására hosszú évtizedek után is jó visszaemlékezni; a *hegyi ösvények*, amelyeken – ha időm engedi – szeretek gyalogolni és közben meditálni, elmélkedni; *magyarkúti ingatlanunk*, ahol mindig jó együtt lenni gyülekezetem tagjaival, barátainkkal; *templomunk*, amelyben az utolsó 14-15 évben nem is kevés időt töltöttem. Vannak helyek, amelyeket nem igazán szeretek: *bevásárló központok, gyorséttermek, zsúfolt épületek, tömegközlekedési járművek csúcsforgalom idején, repülőterek stb.*

A repülőterek nem olyan helyek, ahol az ember él, *hosszabb ideig létezik*. Ezeket többnyire csak *átutazunk* és minél hamarabb sikerül, annál jobb. Ezek többnyire *tiszták, kényelmesek, drágák*, és annak ellenére, hogy több százezer ember számára épültek, mindig *személytelenek* is ráadásul. Sokszor megfordultam már a nagyvilág kisebb és nagyobb repülőterein, de mintha egy kicsit kivétel lenne ez alól a Bostonban épült Logan repülőtere.

Utoljára ezen a repülőtéren tavaly előtt jártam, utamban hazafelé tartva egy testvér-egyházközségi konferenciáról. Amikor beléptem az óriási röptérre, az teljesen tele volt utasokkal. A már bent levő emberek *fáradtak, közböcsök, bosszúsak, aggodalmasak* voltak. A sorok hosszúak, a türelem mindenki részéről meg rövid. Kedvenc repülőterem egyáltalán nem volt szeretetre méltó ebből a szempontból.

Természetesen az alkalmazottak, mint mindig, most is *udvariasak* voltak. Mindent megtettek annak érdekében, hogy a sorok hamarabb mozdulhassanak és elfogyhassanak, de emberből ott soha nem lehet kifogyni, és mindenkinek szüksége volt személyes *figyelemre, felvilágosításra, útlevélezésre*. Már majdnem elértem a sor elejére, amikor egy szokatlan figyelmeztetésre kaptam fel a fejemet. „*Úrvacsoraosztásra 11.30-kor kerül sor a repülőtér kápolnájában. Felekezeti hovatartozástól függetlenül, mindenkit szeretettel várunk!*”

Tűnődtem egy keveset – úrvacsoraosztás? – hiszen vasárnap van. Amint csomagjaimat bechekoltam (beadtam), elindultam megkeresni a *kápolnát*, amit egy műanyag fal mögött nemsokára meg is találtam. Amikor benyitottam, egy kellemes kis négyszögű szobában találtam magam, amit egy szép zöld színű faltól-falig szőnyeg borított, és amelyben kb. 25 db kényelmes szék volt elhelyezve, félkör alakú formában. Belépésem pillanatában már három ember tartózkodott ott, de ezek kb. két perc múlva el is mentek. Nagyszerű, gondoltam magamban, így legalább majd csak ketten leszünk: a pap meg én.

Leültem. Nemsokára egy fiatal pap jött be, felém biccentett, meggyújtotta a gyertyákat, elrendezett egy pár könyvet az oltáron, majd eltűnt egy oldalsó bejáraton. Az ajtó nyílt és egy középkorú hölgy jött be, majd leült; őt követően egy fiatalember; picit később sötétebb bőrű házaspár, talán indiaiak, és még sokan mások érkeztek a kezdés időpontjára. Mire a pap miseru-

háját felöltve bejött a kápolnába a félkör alakú székek mind foglaltak voltak. Egy páran a szóba hátsó felében még álltak is.

Így került sor úrvacsoravételre azon a reggelen, egy egyszerű félórás mise keretében, egy rövid homiliával, imával, amely többnyire arról szólt, hogy legyen *békéje a világnak*, ezen belül *közép-keletnek*, azoknak, akik a reptéren dolgoznak (érdekes én akkor nem is gondoltam rájuk) és mindazoknak legyen békességük, akik aznap utaztak. Milyen köre alakult ki így a szeretetnek! A helyénvaló szavak, és a jó szándékok gondolatával egyetemben.

Ezt a békét a jelenlevők egymásnak is kívánhatták Jézus szavaival: „*Békesség nektek!*” mindenki üdvözölhette a mellette, előtte, mögötte ülőket. Ettől aztán úgy éreztük: már nem is vagyunk idegenek egymás számára abban a kis kápolnában. Mert egy pillanatra közelebb hozott minket egymáshoz ez a rendkívüli találkozás, annak ellenére, hogy mind különböző irányba utaztunk tovább, a mise végétével.

Aztán kiálltunk a kenyér és a bor *felvételéhez*, majd egy újabb rövid imát és áldást követően mindennek vége lett. De ami engem meglepett: ami engem igazán meglepett, hogy ezt követően az emberek a szertartás végétével is még *együtt maradtak*, s a székükben ülve be-

szelgettek. Mielőtt a pap kiment volna a terem-ből megkérdezett egy pár ember uticélja irányáról, majd Isten áldását kérte további utunkra.

Lám, mit érhet egy egyszerű istentisztelet: a tömegeből személyé formált, változtatott benünket. Ami első látásra közönségesnek, unalmasnak tűnik az valóságossá, realissá változhat. És mindez a hitélet (liturgia) gyakorlása által történhetett, mert az embereket, akik addig közömbösek voltak egymás számára, részére *Isten elé állította*. Így sikerül a helyeket, és az embereket is úgy látnunk, ahogy Isten lát minket.

Azóta a röptereket egy kissé *másképp látom*. Számomra már nem személytelenek, hanem emberekkel, Isten teremtményeivel telis-tele helyek: *ott dolgozó alkalmazottakkal, utazókkal, olyan családtagokkal, akik búcsút vesznek szeretteiktől az elválás pillanataiban, tele van férfiakkal és nőekkel és gyerekekkel*, vagyis mind olyan személyekkel, akikért *Jézus is élt és meghalt*. A Logan számomra ezen túl nem lesz többé olyan, mint amilyen addig volt: sem a Heathrow, sem Gatwick, sem az Arlanda, sem az O'Hare, sem a New-Yorki JFK, sem a Ferihegy, sem...

Kászoni József

ELLENVETÉSEK az unitarizmussal szemben és lehetséges helyes VÁLASZOK

Amikor nyugdíjba mentem, egyik célom az volt, hogy jobb úriemberré váljak. Teljesen tisztában vagyok és voltam, hogy sohasem válik belőlem igazi úriember – ez engem mindig is tökéletesen meghaladt. Amikor azt mondom „úriember”, arra a meghatározásra gondolok, amit a drága Lionel Blue Rabbi adott erre a szóra. Ő azt mondja: „Az úriembernek és úrhölgynek egyik megkülönböztető tulajdonsága, hogy halála előtt minden papírját és üzleti ügyét rendbe tegye, ezáltal a lehető legkevesebb kellemetlenséget hagyva az örökösökre és a leszármazottakra.”

Amint ezt meghallottam Blue Rabbi szájából, rögtön tudtam, hogy igaza van. Viszont be kell ismernem, hogy ezek szerint a normák szerint én még csak meg sem közelítem az úriember fogalmát. Megfogadtam hát magamban, hogy megpróbálok, amennyire ez csak lehetséges, jobb úriemberré válni.

Hosszú folyamat ez, és én csak a legelején tartok még. Borzasztóan nehéznek találtam ezt a dolgot. Szégyenletesen nem vagyok tiszta, és reménytelenül rendszertelen vagyok. De én ak-

kor is felszereltettem néhány új polcot a tetőtérben, hogy a kósza könyvoszlopok tömkelegét csökkentsem a házban. Most például tudom, hogy egy bizonyos könyvem megvan; ha tudnám azt is, hogy hol van, kimondottan áldás lennék, így viszont borzasztóan stresszes tudok lenni.

És miközben frusztráltan és füstölögve ke-restem azt, amiről tudom, hogy itt van, csak éppen képtelen vagyok megtalálni, és itt-ott könyveket kihúzogotva keresgéltem, egy felső polc-ról a fejemre esett egy vékonyka, fényes-szürke fedelű könyv. *Ellenvetések a kereszténységgel szemben*. Elhangzott a Cambridge-i egyetem hittudomány szakán, 1963-ban.

Az azért készült, hogy a keresztények, akik alapvető ellenvetésekkel szembesülnek vallásukkal kapcsolatban, tudjanak ezekre válaszolni, még akkor is, ha nem tudják igazukról mindig teljesen meggyőzni azt, aki az ellenvetést teszi. Jó ezzel megbirkózni és mégis megtalálni az erőt ahhoz, hogy megmaradjunk hitünkben. A kiadók egész sor ilyen jellegű könyvre gondoltak, beleértve ilyet, hogy *Ellenvetések a huma-*

nizmussal szemben, vagy Ellenvetések a római katolicizmussal szemben. Így aztán óhatatlanul jutott eszembe, hogy mi is megpróbálkozhatnánk azzal, hogy Ellenvetések az unitarizmussal szemben.

Azt hiszem a nagy német filozófus, Friedrich Nietzsche mondta, hogy messzemenően tiszteli azokat, akik bátran vállalják meggyőződéseiket, de annál inkább ítéli úgy, hogy dicséretre méltóak azok, akik készek akár támadást is intézni saját meggyőződéseik ellen.

Az unitarizmussal szembeni ellenvetés

Leírtam néhány olyan ellenvetést, amelyet különböző emberektől hallottam, az unitarizmussal és az unitáriusokkal szemben. Az unitáriusok negatívak, hidegek, önelégültek, felszínesek, sekélyesek, naivan és irreálisan optimisták, vakon és bután nem akarnak szembenézni a bűn és gonosz valóságával; természetlenül racionálisak, kínosan pedánsak, unalmasak, barátságtalanok, nincs bennük szeretet, száraz számológépek, unalmas irodalmárok, ötlettelenség, istentiszteleteiken nem szeretik a színeket, a mozgást és az aromaterápiát; fakók, nem elkötelezettek, híján vannak a szenvedélynek, sápadt laodiciánusok, meggondolatlan újítók, kaotikus és arrogáns individualisták, céljukban, meg abban, ahonnan támogatóikat választják szüklátóköriek, öregesek, kispolgárok.

És ez még csak a kezdet.

De kezdjük valami olyasmivel, amivel magam is hajlok arra, hogy egyetértsek. A hosszú szó: unitarizmus. Már önmagában nem kifejezetten vonzó szó. Biztos, hogy szükségünk van rá? Egyszer segítetttem megírni egy unitárius pamfletet úgy, hogy egyáltalán nem használtuk benne ezt a kellemetlen szót. Éppen elég 'izmus' van már a világban, sajnos. Ezek közül sok mögött rejlik gonoszság, és igazán meg van a világ még egy 'izmus' nélkül. Biztos, hogy pont mi kell legyünk az egyik? Remélem nem. Semmi szükség rá.

Beszélhetünk unitárius megközelítésről, unitárius hitről, unitárius attitűdről, unitárius vallásról, és így tovább. Az 'unitárius' fogalmat, mint fő-, valamint melléknév, büszkén megtartjuk, természetesen. A reformáció korabeli unitáriusok semmilyen különleges nevet nem akartak. Sokan egyszerűen csak „testvér”-nek szólították magukat, mint ahogyan a lengyel testvérek. Az ellenzőik voltak, akik rájuk sütötték az „unitárius” nevet.

Maga a szó: **unitárius**, a háromság dogmájának vitáiból eredt. Egy teológiai címke volt, amelyet azokra ragasztottak, akik ezt a dogmát nem találták túl hasznosnak vagy meggyőzőnek. Napjainkban annyira már nem foglalkoz-

tat minket a háromság úgy, mint sok évvel ezelőtt. Hajlandóak vagyunk elismerni, hogy a háromság doktrínájában lehetnek nagyon mély ismeretek – az egység a sokféleségben és a kapcsolatok természete, például – abban az esetben, ha a doktrínát modellként tekintjük, és nem mint végleges, szó szerint értelmezett igazságot, amelyet mindenkire rá kell erőltetni.

Szerencsére az „unitárius” szó gyökere egyszerűen csak egységet jelent. Csak Isten egységét ismeri el. (Bár nem könnyen megfogalmazható, mit is jelent ez egészen pontosan!) De semmi szükség arra, hogy behatároljuk magunkat poros, régen elfelejtett disputákba a háromságról.

Keressük a szellem egységét

Sokkal gyümölcsözőbb, ha a szellemi egységet keressük, a szellem egységét a béke kötelékében. Nagyon sok nő és férfi spirituális élete kapcsolódik a spirituális egység vagy akár a spirituális egység pontjainak kereséséhez; megpróbálják megkeresni és segíteni növekedését és fejlődését. Itt vagyunk mi mindannyian, úgy tűnik külön-külön vagy csak attól az illúziótól szenvedünk, hogy külön-külön létezzünk, és szükségünk van arra, hogy egymás felé nyúljunk és kiteljesedést találjunk egymással való egységünkben. Ha ez nem sikerül, az eredmény nyomorúság és szenvedés. Létfontosságú az emberi kapcsolatok szempontjából keresni és megtalálni ezeket az egységpontokat, valamint azok fejlődését segíteni. A szellem összes azon gyümölcsét tartalmazza ez, amelyeket Pál szeretetnek, örömmel, békének, türelemnek, kedvességnek, tűrőképességnek, valamint megerősítésnek, hitnek és reménynek nevez.

Van egy másik féle egység, amelyet keressünk, dédelgetünk magunkban. Ez pedig az, hogy egységgé forrasszuk az ész felfedezéseit és a szív előérzeteit, más szóval: a tudományt és a vallást. Hisszük, hogy e kettő egységben van. A tudósok felfedezései az emberiség legnagyobb vívmányai közé tartoznak, és egy rendszeres világegyetemet tükröznek, nem pedig egy véletlenszerűt – vagy legalábbis egy olyan univerzumot, ahol a rendet, az értelmet és a célt maga az ember megteremtheti. Tehát mi örömmel fogadjuk a tudományos felfedezéseket, még akkor is, ha ezek új problémák elé állítanak. Amikor ezeket a felfedezéseket megfelelően megértjük, mélyebb áhítatot, hódolatot és hálát fogunk érezni az élet titkaival szemben.

Egységet keressünk kapcsolatunkban a nem-emberi világgal. Ennek az egységnek a kutatása rejlik a modern ökológiai mozgalom mögött. A keresett egységnek mintegy szimbóluma, összefoglalása az Istenséggel való egység, annak állandó kutatása. A keresztény világ számára az Isten-ember egységet Jézus Krisztus

jelképezi. Olyan megérzés ez, amit megoszthatunk, a nélkül, hogy kisajátítanánk. Tehát elismerjük, hogy az Isten-ember egység több, mint ami egyetlen szent emberben testesül meg, és ennek nem csupán egy egyház lehet tanúja. Így a szó „unitárius” ezekre az egységekre kell, hogy emlékeztessen minket. Az ilyenfajta egység keresése és a vele való foglalkozás egy élet munkája.

Most akkor foglalkozzunk azzal az állítással, hogy az unitáriusok negatívak. Állandóan kritizálnak, és megmondják mi a gond más emberek hitével, valamint az is, hogy ők miben nem hisznek, de nem nagyon igyekeznek világossá tenni, ők miben hisznek. Tehát negatívak, csak tagadnak és rombolnak. Válaszként azt mondhatjuk el, hogy nem szabad elfelejteni, hogy azokra a dolgokra, amelyek nem illenek bele tökéletesen a szokványosba, gyakran mondják, hogy negatív. Minden egyes esetben a „nem” mögött mindig ott van egy „igen”. Az egyik dologra adott „nem”, tulajdonképpen „igen” valami másra. Létezik az, amit a nagy tagadás erejének nevezünk.

Senki sem véglegesen elveszett Isten számára

Szeretem azt a módot, ahogyan egyik lelkészünk foglalkozik azzal a váddal, hogy az unitáriusok negatívak. Azt mondja, évekig kezelték kívülállónaként más ortodox felekezetek, nem mintha túl keveset hitt volna, hanem éppen azért, mert túl sokat hitt. Ahelyett, hogy azt hitte volna, hogy Isten csak néhány emberhez beszélt a régmúlt időkben, mint unitárius, Dr. Hall úgy hitte, hogy Isten minden emberhez beszél még a legrosszabbakhoz is. Ahelyett, hogy úgy tekintene Jézusra, mint a világ egyetlen megváltójára, ő Jézusra is, meg minden jólelkű férfira és nőre úgy tekintett, mint megváltókra. Ahelyett, hogy néhány csodát fogadna el, amelyeket a bibliában lejegyeztek, ő tisztelettel fordult a teremtés nagy csodája felé, meg az élet csodája felé, mint olyan. Ahelyett, hogy Isten jelenlétét valamilyen templomi szentségben elrejtve képzelné el, ő megtalálja a kinyilatkozott Istent az egész univerzumban. Ahelyett, hogy azt mondaná, csak a biblia tartalmazza Isten igéjét, ő úgy tartja, hogy minden igaz és felelős ige isteni sugallat. Erről bármit el lehet mondani, csak azt nem, hogy negatív: ez a vallás nem szűkebb, hanem tágabb körben igenel.

Egy másik erőteljes ellenvetés az unitáriusokkal szemben a következő: az unitáriusok bután és naivan optimisták. Figyelmen kívül hagyják a bűn és a gonosz realitását, így aztán sekélyessé és a valóságtól elrugaszkodottá válnak. Nem mondom, hogy nincs igazság tartalma ennek a vádnak. A XIX. században voltak unitáriusok, akiket annyira lenyűgözött a tudomány

haladása, hogy arra a gondolatra jutottak, a haladás szinte elkerülhetetlen: „csak előre és fölfelé, mindörökké”. És mégis, mindez nem ennyire egyértelmű és ennyire egyszerű. Ezek az emberek nemcsak emberi léptékben látták a haladást, nemcsak itt a földön, hanem az örökkévalóság vonatkozásában is. Az emberi bűn és gonosz realitása nyilvánvaló, és nem ismerek egyetlen unitáriust sem, aki ezt tagadná, vagy figyelmen kívül hagyná. Az igazi kérdés az, hogy mit lehet ezzel tenni? Hogyan viselkedünk a bűncselekményekkel, a butasággal, az emberi szenvedéssel szemben?

Mi nem akarjuk kimagyarázni a bűnt és a gonoszt – remélem. Elismerjük létüket. Úgy fogadjuk el, mint ösztönzést a megértésre és a cselekedetre. Nem kell ezekkel kapcsolatban semmiféle bonyolult elméletet felépítenünk – javítani való dolgok, amennyire ez csak telik tőlünk. Olyan hozzáállás ez, amely reményt takar. Érezzük, hogy kell valamit tennünk ellene, és nézzük, hogy mit lehet. Most én nem azt akarom mondani, hogy ez a tökéletes megoldás. Nem az. De gyakorlatias, és vallásos, még akkor is, ha nem ad egy teljes magyarázatot arra, mi a bűn és a gonosz. És nem gondolom, hogy ez olyan nagy baj. Nem reális az elvárás, hogy a vallásnak meg kell mindent magyaráznia. Hiszünk abban, hogy a jó erőit tudjuk mozgósítani, és használni őket a gonosz ellen, jöjjön, aminek jönnie kell. Amint azt a nagy amerikai unitárius regényíró, Herman Melville mondja: „Szivárványt teríték az ember katasztrofális naplementéjére.”

Még egy kritika. Jöjjön ez egy másik nagy angol írótól, John Cowper Powystól. Ő a következőket mondja valahol: „Én úgy tekintek a vallásokra – a katolikus egyházra például –, mint egy nemes és szép művészi munkára, amelyet az emberiség épített névtelenül saját maga meglepődésére, amely egy kellemes és romantikus menekülési formát biztosít az élet banális dolgai előtt.” Eddig úgy tűnik egy húron pendül – legalábbis részben – Don Cupitt-al és *A hit tengere* című munkájával, mivel a vallást úgy tekinti, mint amit ember teremtett, és nem úgy, mint természet fölötti jelenséget. Aztán így folytatja: „Engem egyáltalán nem zavarnak ezek a következtetések és lehetetlenségek. Ha nem lenne csodálatosan lehetetlen, ha nem jönne be lángokban a körön kívülről, nem érdemelné meg a vallás nevet. Egy racionális vallás önmagában is fogalomzavar, és csak a megfelelően buta embereket érdeklik az ilyen anomáliák. Annak, hogy ez a csodálatos találmány egyáltalán megjelent a földön, számomra abban áll az értéke, hogy onnantól kezdve az ember elgondolkodik azon, mennyire valószínű az, hogy az univerzum valódi igazsága olyan csodálatos

valami, amely mindattól különbözik, amiről bárki is álmodhatna.”

Kétségtelenül kihívás, és úgy érzem, értem is, amiről beszél. Racionális vallás alatt, gondolom, egy nagyon óvatos, körültekintő, a részletekben elvesző valamit ért, míg a vallás igazi lényegét úgy értelmezi, mint valami magasztos, szenvedélyes, mindent magával ragadó látomás. Amennyiben tényleg így érti, egyet is érthetünk vele. Ennek ellenére nem mondhatunk le arról, hogy a józanságnak, a kritikai szellemnek igenis fontos szerepe van a vallásban. Hogy miért? Mert a kritikai szellem nélkül, valamint a józan ész tisztító hatása nélkül, a vallás sokszor vált nagyon csúnyává és arrogánssá, vérre szomjazóvá és gyilkossá. Az emberek ilyenkor azt gondolják, hogy joguk és kötelességük megkínózni és meggyilkolni mindazokat, akik nem osztják az ő hitüket. A józan észre és a kritikai szellemre szükség van ahhoz, hogy ezt a ferdülést kijavítsák. Évszázadokig az emberek hitték, hogy léteznek boszorkányok, akik mint titkos erő léteztek azért, hogy a társadalmat aláássák és átjåtsszák az ördögnek. Nem is tudjuk, hány ezreket vádoltak meg, kínoztak meg és égettek meg az úgynevezett keresztény igazság nevében. Számos milliókat mészárolták le az elmúlt évszázadok folyamán.

Ragaszkodjunk erősen ahhoz, ami jó

Ha Powys úr mindezekben egy pillanatig elgondolkodott volna, nem utasította volna el ilyen lenézően a mi tétova és teljesen nem megfelelő próbálkozásainkat arra, hogy a vallást és a józan és kritikai szellemét a lehető legjobban összeegyeztessük. Mi négy nagy emberi hagyomány örökösei és őrzői vagyunk, amelyek egybeolvadása alkotja a mi személyes vallásunkat. Az emberi erő elégedett, magabiztos ünneplése, ami az őskori görögöktől származik. A kérdés

kritikai szelleme, mely már a régi görögöknél is megvolt: mindent kipróbálni, és erősen ragaszkodni ahhoz, ami jó. Az emberi tragédia érzékelése, mely szintén az őskorból jön: az életünk rövid, és csupa szenvedés, és mégis, férfiak és nők képesek nemessé válni az által, hogy szembenéznek a legrosszabbal, amit csak a sors hozhat. Az a tradíció, mely a zsidóktól és Jézustól, valamint az ő követőitől maradt ránk: hogy az élet ajándék, és Isten szeretetet kovácsol az élet tragédiáiból és szenvedéseiből.

Mi a kedvességet választjuk az erőszakkal szemben, a megbocsátást a bosszúval szemben, és a tudást a tudatlansággal szemben. Az emberi együttérzést jobban értékeljük, mint az ideológiát. Örömmel leljük a zsenialitással rendelkező nőkben és férfiakban, szentekben, prófétákban, hősökben és hősnőkben, akiknek példája nemesíti az egész emberiséget. És nem feledjük, hogy részei vagyunk egy egésznek, amelyben minden élőlény a testvérünk. Tudjuk, ez a látomás nem csak a miénk. Nem a mi tulajdonunk. Nem akarjuk ráerőszakolni saját címkenket. Távolról sincsenek ilyen szándékaink. Ez dogmatikus lenne, és mi tudjuk, hogy ez a látomás az egész emberiség öröksége. És azt is tudjuk, hogy minden ellenvetés elhamvad és elillan ezzel a csodálatos, dicsőséges látomással szemben.

Frank Walker
nyugdíjba vonult unitárius lelkész

Ezt a cikket az ő könyvéből szerkesztettük át, melynek címe „Hajlam a gonoszra és más mesék a váratlanról”.

Az írás megjelent az angol unitáriusok havonta kétszer megjelenő *Inquirer* című újságának 2007. december 1. számában. Az itt közzétett cikket fordította: *Kászoni József* lelkész.

Unitárius címerek Erdélyben

1. Énlaki unitárius egyházközség címere

Az 1. sz. felső címermezőt a 2. sz. alsó címermezőtől egy vörös színű pólya választja el. Erre a pólyára helyeztem el a festett kazettán lévő híres székely rovásírásos „EGY AZ ISTEN” elhíresült unitárius jelmondatot.

A 2. sz. alsó címermezőben arany színű háttérben a fentiekben említett festett kazettán található ábrázolás stilizált változata látható. Egy fehér színű, feltehetően korondi bokályban három vörös színű, zöld levelű tulipán látható. A két szélső tulipánból zöld színű száruk kanyarodnak kétoldalt, melyek visszahajló végeiből vörös színű ikerszívek sarjadnak. Ez az össze-

tett életfa szimbólum egyrészt az ősi múltat, a jelent és a jövőbe vetett bizodalmat jelképezi, de ennél mélyebb jelentéstartalmat is hordoz.

A VIRÁG a szerelem ősi jelképe, továbbá a VILÁGMINDENSÉG, illetve a világmindenség eredetének szimbóluma, amire szimmetrikus alakja az együtt megtalálható FÉRFI és NŐI jelleg (porzók és bibe) kinyílása és becsukódása teszi alkalmassá.

„A VIRÁG tartalmazza, és egyúttal kifejezi a négy elem (FÖLD, ÉG, VÍZ, TŰZ) együttes hatását, hiszen a FÖLD-ből nő az ÉG felé, s fejlődéséhez a VÍZ-re meg az égi TŰZ-re, vagyis a NAP fényére egyaránt szüksége van. A virágok minden műfaj kedvelt témái: leghíresebbek a

VIRÁGÉNEKEK, melyek közül az erdélyiek a legismertebbek.

A TULIPÁN, mint általában a virágok első sorban a nőiséget jelképezik. A francia virágnyelvben a szerelem megvallásának a jele, Közép-Ázsiában a tavasz, a kiviruló természet szimbóluma. A magyar népművészetben igen gyakori a tulipán ábrázolása, jellé alakult formája megtalálható a kapufélfákon, fejfákon, kályhacsempén, cserépkorsón, szűrhimzésen és a szerelmi ajándékokon, így sulykolókon, vagy mángorlókon. Ez a gyakori előfordulás azt sugallja, hogy nem pusztán virágjelképről, hanem általánosabb jelentésű jelről van szó. Olyan női jelkép, mely egyben költőien megfogalmazott anyaméh-ábrázolás, vagyis a TULIPÁN az „ÉLET KAPUJÁNAK ikonikus ábrázolása. A TULIPÁN-t a SZÍV-vel együtt, gyakran egymásba szokták rajzolni, ezzel kihangsúlyozva a szerelmi üzenet lényegét.”

„A SZÍV az érzelmek székhelyeként vált a szeretet, továbbá a szerelem szimbólumává. Eredete a középkori szerelmi szimbolikában gyökerezik, valamint abban a bibliai felfogásban mely szerint a SZÍV nemcsak az emberi test, de az emberi érzelmek, az intellektus, az életerő jelképes centruma is. Ez irányítja a cselekvést, a haragot, a szeretetet. A keresztény szimbolikában a LÁNGOLÓ SZÍV az Isten iránti forró szeretetet jelenti.”

2. Homoródkeményfalvi unitárius egyházközség címere

Az 1. sz. felső címermezőt a 2. sz. alsó címermezőtől egy ezüstszerű hullámos pólya választja el, mely a községet kettészelő Kis Homoród folyót jelképezi.

A 2. sz. jobb alsó (látvány szerint bal alsó) címermezőben zöld színű háttérben egy páncélos jobb kart látunk, melynek kézfeje egy arany markolatú, ezüst pengéjű szablyát tart.

„A kard, szablya a hatalom, a bátorság, az erő és az igazságosság, továbbá a férfiaság jelképe. Fegyverként szimbolikusan mindig kétélű, hisz az igazság megvédésének és a gyilkolásnak is eszköze lehet. Pozitív értelemben az isteni igazság és a törvény képviselőjét jelöli, s ennél fogva királyi, hatalmi jelvény. A magyar királyok hatalmi jelvényei közé tartozik a Szent Istvánnak tulajdonított, Prágában őrzött kard, melyet a koronázási szertartás alkalmával e szavakkal nyújtott át a koronázó érsek: *Övezd fel kardodat oldaladra leghatalmasabb!, hogy ezáltal az igazság hatalmát gyakorold. Ezzel a karddal suhintottak a magyar királyok a koronázási dombról a négy égtáj felé, hogy szimbolikusan kinyilvánítsák az egész birodalom fölötti hatalmukat. A székelyek ősi szokás szerint véres kardot, László Gyula szerint véres szablyát hordoztak körbe hadbahívó jelként. A karddal,*

vagy szablyával való temetkezés ősi szokás volt harcoss eleinknél.”

A 2.sz. jobb alsó (látvány szerint bal alsó) címermezőben ábrázolt címerkép felidézi emlékeztünkben a község egykori határvédő szabad székelyeit. A már említett László Gyula régész professzortól tudjuk, hogy ezek a büszke székelyek az ősi fegyverrel, szablyával rontottak az ellenségre. Homoródkeményfalva helytörténetének kiemelkedő alakja Lakatos János, akinek hőstetteiről Orbán Balázs is megemlékezik „A Székelyföld leírása” című művében. Lakatos János több ízben bátran szembeszállt az Erdélyt és a falut megtámadó tatárokkal. Bátor helytállásaival ma is példaképül szolgálhat az emlékező utókornak. Ugyancsak ez az összetett címerkép állít emléket a község másik híres családjának, a Bácsból Homoródkeményfalvára elszármazott Bencze családnak, akik lófőszékelyként teljesítették hazafiúi szolgálatukat, ha kellett a haza védelmében, ha kellett az Isten szolgálatában. Ismeretes, hogy a faluban született id. Bencze Márton a Magyarországi Unitárius Egyház néhai püspöke. Gyermekei áldozatos odaadásának köszönhető az unitárius egyházközség jelképeinek elkészíttetése és adományozása.

3. Abásfalvi unitárius egyházközség címere

Az 1. sz. felső címermezőt a 2. sz. alsó címermezőtől egy ezüst pólya választja el, mely a községet kettészelő Kis-Homoród folyót jelképezi.

A 2. sz. jobb alsó (látvány szerint bal alsó) címermezőben piros színű háttérben, zöld színű halmon egy fehér színű kövekből emelt lefedett stilizált mészégető KATLAN (baksát) ábrázoltam. A KATLAN kapuzatában vörös színű, tetején pedig aranyszínű tűz látható. Ez a címerkép a faluközösség többségének több évszázados, folyamatos megélhetést biztosító mészégetést és az ezzel folytatott kereskedést jelképezi.

A 3. sz. bal oldali (látvány szerint jobb alsó) címermezőben kék színű háttérben a székelység legősibb jelképe látható. Egy páncélos jobb kar egy egyenes kardot tart, melynek alsó részén vértől csöpögő medvefej, felette egy vörös színű szív, felette pedig egy ötágú lebegő leveles korona látható. 1437-ig ez volt a székelység hivatalosan használt ősi címere. Ezt váltotta fel a Zsigmond király által adományozott új címer. Ezen kék színű háttérben egy aranyló Naparc növekvő ezüstszerű Holdarc látható. Mindkét címeres ábrázolás a határvédő székelységet jelképezi, akik évszázadokon keresztül önfeláldozó módon védték az ország keleti és délkeleti végeit. Az egyházközség címere László János nagyvállalkozónak, a falu szülöttjének nemes adományozásaként született meg.

4. Kóhalmi unitárius egyházközség címere

A 2. sz. jobb alsó (látvány szerint bal alsó) címermezőben vörös színű háttérben egy arany színű szkíta szarvasbika fejet látunk, mely balról (látvány szerint jobbról) jobbra (látvány szerint balra) tekint. A szarvas fejéből egy agancs korona terebélyesedik felfelé, melynek középső mezejét egy Félhold, e felett pedig Napkorong látható. Ezzel a csodálatos összetett jelképpel a Kóhalmon született és a fiatalágát is itt eltöltő László Gyula régész professzornak állítottunk emléket és fejezzük ki tiszteletünket.

Ismeretes, hogy nemcsak a honfoglalás korát feltáró ásatásaival vált híressé, hanem a honfoglaló magyarság mindennapjait megálmódó gyönyörű rajzaival is. Ezzel a címerképi megjelenítéssel nemcsak a tudós emlékét ápoljuk, hanem a jeles unitáriust is köszöntjük ezáltal.

„A SZARVAS évenként lehullatott és újránövesztett agancsa révén A FAHOZ kapcsolódó egyetemes jelkép: az ÓRÓK MEGÚJULÁS, az ÚJJÁSZÜLETÉS, a NAP illetve KRISZTUS szimbóluma. A növényként sarjadzó agancsú, vagy agancsai között „ÉLETFÁT” növesztő SZARVAS képe Eurázsia és Amerika szerte ismert. Arisztotelész szerint, ha a szarvas megrémül, lenyel egy kígyót, és ezzel megszerzi annak képességét: levedli bőrét, s így megifjodik. A keresztény eszmekörben ez a SZARVAS Krisztus szimbóluma, aki lenyelvén a KÍGYÓT, az ÖRDÖG JELKÉPÉT, az emberiséget szabadítja meg tőle, s az eredendő büntől. Ezen túlmenően a SZARVAS a hosszú életnek és a halhatatlanságnak is jelképe. Szarvas szerepel Szent Egyed, Gellért, Hubertus és Szent Imre herceg legendájában.

A 3. sz. címermezőben arany színű háttérben, zöld színű halmon egy piros színű, egy tornyú, stilizált várat látunk az alatta végigfutó Olt folyót jelképező ezüst színű hullámos pólyával. A stilizált vár a zöld halommal az egykori híres szász várerődítményt jelképezi, mely a környék lakosságának szolgált évszázadokon keresztül menedékhelyül. A címermezők színezetét tudatosan Erdélyország történelmi címereiből kölcsönöztem, ahol tudvalevően a kék szín a székelységet, a vörös szín az erdélyi magyarokat, az arany szín pedig a szászokat, mint országalkotó nemzeteket jelképezi. Az elmúlt évtizedekben az egykori szász településen az őslakók száma megcsappant, helyüket túlnyomó többségben a románság és szerényebb kisebbségben a székelyek foglalták el. Ennek eredményeként jött létre a kóhalmi unitárius gyülekezet is.

A fentiekben ismertetett címer a zászlóval együtt, szintén László János nemes adománya, amivel néhai nagybátyjának László Gyula régészprofesszornak állított tiszteletre méltó emléket.

5. Firtosváraíj unitárius egyházközség címere

A 2. sz. alsó osztatlan címermező vörös színű háttérben zöld színű hármashalmot látunk. A középső halmon egy háromtornyú stilizált várat ábrázoltam, arany színű tetőzettel, ajtókkal és ablakokkal. A vár alatti zöld mezőben a hátsó lábaira támaszkodó, ágaskodó fehér paripa figyelhető meg, piros színű nyereggel, kantárral zablatartó szíjakkal és arany színű kengyellel. A két szélső halmon egy-egy arany törzsű zöld lombozatú fenyőfát helyeztem el. Ez utóbbi címerképek a Hargita hegységet, illetve egyik legismertebb magaslatát a FIRTOST és ezek hatalmas erdősegeit jelképezi.

A magyar fanevek egy része utal a fa kozmikus jellegére, a fényvel való kapcsolatára, mint fenyőfa, nyárfa, stb. (A FÁ-val kapcsolatos részletesebb tudnivalókat Oklánd címerének bemutatásakor ismertetem.)

Firtosváraíjához és az egykori várhoz szép regék kapcsolódnak.

„A legismertebb rege ahhoz a sziklához fűződik, amely távolról tekintve egy felnyergelt és kantározott ló alakját utánozza. Ezt a helybeliek Firtos lovának hívják, és időjárás jóslásra is használják. Amennyiben a szikla fehér jó idő, ha elsötétül tartós eső várható. Erről a lóról szól az a rege, hogy Firtos várában egy szép tündérlány lakott, ki titokban egy szép daliás leventébe volt szerelmes. Atyja és a tündértörvény megtiltotta, hogy alacsonyabb származásával viszonyra lépjen. Am ez sem akadályozhatta meg a szerelmesek éjszakai találkozásait a Tündéerkertben. Egy szép holdvilágos estén fellovagolt a levente a hegy meredek szirtjén, szerelmes tündére pedig ott várta a hegy ormán, kezét nyújtva, hogy felsegítse. De ekkor a ló elcsúszott és mindketten a mélybe zuhantak. A két szerető ifjú egybeölelkezve zúzódott össze a szirt szélén, a halálban ekként egyesülve. A ló pedig fennakadt és odatapadt a hegy oldalára.”

6. Oklánd község címere

A 2. sz. alsó osztatlan címermezőben vörös színű háttérben zöld színű hármashalmot látunk. A középső halmon egy arany törzsű és gyökérzetű stilizált tölgyfát látunk, zöld színű stilizált levelekkel és arany színű makkokkal. A gyökérzet alatt egy ezüst színű hullámos pólyát ábrázoltam, amely a Homoród folyót jelképezi. A stilizált tölgyfa a település névalakjára utal, miszerint az Oklánd kifejezés magyarul a Tölgyfaországot is jelentheti. Ismeretes, hogy a tölgyfa több évszázadig élő szívós fafajta, amely ellenáll az időjárás viszontagságainak. Oklánd község vonatkozásában a helybenélők kitartását, élni akarását és jövőbe vetett reménységét jelképezi és hangsúlyozza. E mellett pedig az alábbi jelentéstartalmat is kifejezi.

„A FA minden jelkép közül a legösszetettebb jelentésű egyetemes szimbólum. Az ÉLETET az ELŐFA, a HALÁLT a SZÁRAZFA jelképezi, ezáltal az ÖRÖK fejlődés és NÖVEKEDÉS, a FOLYAMATOS MEGÚJULÁS a kétértelmű (ciklikus és irreverzibilis) idő jelképe. A magyar FA nevek egy része utal a FA kozmikus jellegére, a FÉNNYÉL való szoros kapcsolatára. A Fenyőfa és a Nyárfa ennek legkifejezőbb példái. A kozmikus jelleget testesíti meg a népmesékből ismert VILÁGFA, ÉLETFA, vagy az Ószövetség TUDÁSFÁJA. A görög mitológiában minden Istennek volt FÁJA és minden FÁNAK volt szelleme. A Főistennek ZEUSZNAK a TÖLGYFA volt a megtestesítője. Ismeretes, hogy a TÖLGYFA, több évszázadig képes élni, rendkívül szívós, anyaga kemény, dacol a természet

erővel és ellenáll azok a romboló hatásainak. Termése a MAKK, az állatok hasznos életadó tápláléka.”

A két szélső halom az Oklánd határában található Hagymástetőt jelképezi, melyeken egy-egy stilizált fehér szirmú NÁRCISZ látható, melyek óriási élő telepeken tenyészik.

E mellett a virágnak is fontos jelentéstartalom van. (Ezt bővebben Énlaka címer leírásánál ismerttettem.)

Pécsi L. Dániel
jelképtervező

(A címerek előző számunk hátsó borítóján láthatók. Következő számunkban folytatjuk az erdélyi címerek bemutatását.)

„Lesz ez még másképp es...”

(olvasmányélmény)

Nem tudom, hogy valaki összehasonlította-e valaha, hogy hány dátum jelzi nemzeti történelmünk tragédiáit és hány a boldog, felemelő események idejét.

1918 mindenképpen a legtragikusabbak közé tartozik, és ennek kerek évfordulója lesz az idén. Minden más mélységből valahogy sikerült felemelkedni évek, évtizedek, évszázadok alatt, de ezt, Erdély elrablását, amit szentesített az 1920-as trianoni diktátum, soha nem lehet kihaverni. Nem történelmi tanulmány ez az írás, de akik ismerik Erdély igaz történelmét, azok tudják, hogy soha többé nem lesz „úgy, mint régen volt”. Ezért találok nevetségesnek azoknak „örömét”, akik azt fújják, hogy az uniós tagság megoldott mindent, a határok légiesültek. De nem mindegy, hogy kik élnek a határ inensó és túlsó oldalán?

Sok kiránduló útjainkból csak egy lesújtó élményt említek. Ady Endre, egyik legnagyobb költőnk, fiatal feleségével, Boncza Bertukával, Csinszkával a Csucsán lévő Boncza kastélyban – amelyik ma is lenéz arra az utazóra, aki Erdély felé siet a Királyhágón át – szép napokat töltött. Ott, ahol nagy szerelemmel várta a költőóriást a szintén költői lelkű asszony, a „világok pusztulása” után nem várja semmi és senki, ami és aki emlékeztetne arra a költőre, aki magyarsága mellett nagy határozottsággal hirdette a Duna-menti népek testvériségét. Az Octavian Goga múzeumma idegenült kastélyban még egy kopott levelezőlap sem idézi emléket azoknak, akik egykor ott éltek. „Gazul kiirtott az idő” (és az emberek) minden nyomot.

Mit tesz az egyesült európai malaszt? A globalizáció tégelyében felolvast minden értéket, amit „népek, századok összehordtak”.

Hogy hogyan lehet az 1918-as elrablásra emlékezni, ahhoz tudni kell, hogy hogyan és mikor is kezdődött. Raffay Ernő professzor, az említett kornak ismert történésze érdekesítő bevezetőt írt Pilisi Lajos: A megrohant és felszabadított Erdély című könyvéhez. (Auktor Könyvkiadó, Budapest 2005. Lektorálta, jegyzetekkel ellátta és a bevezetést írta Raffay Ernő.) A fülszöveg szerint „az 1916-ban először – és eddig utoljára – megjelent háborús riportregény igazi könyvritkaságnak számít.” Ez keltette fel nekem is az érdeklődésemet, mert én nemzeti történelmünk minden eseménye mögött – alatt – fölött – előtt keresem véreimet, a székelyeket, erdélyi testvéreimet, köztük az unitáriusokat.

„Románia az első világháború idején – szerződést szegve – (nem először! b.l.) 1916 augusztusában váratlanul – írja a könyvborító – rátört a védtelen Erdélyre, egyértelmű területhódítási szándékkal... A menekülés fájdalmas, tragikus napjait és a dicsőséges felszabadító harcokat örökíti meg Pilisi, a haditudósító riporter izgalmas, életszerű és hiteles könyvében.”

„1917-től Erdélyben – írja Raffay Ernő – a magyar kormány és a királynő közös munkájának köszönhetően, újjáépítés kezdődött. Ez egészen 1918 őszéig, az újabb román támadásig tartott.” A menekülésről szóló tudósításokban élmény volt a találkozásunk. A székely (unitárius is!) magatartás, virtus megnyilatkozása nem okozott csalódást!

„A réteken túl vasvillás emberek igyekeznek felénk, a nyomukban egypár székely baktat és egy fehér komondor. A székelyek és a vasvillások nagy vitában vannak. A kutya örökön a villások között ténfereg, mintha csak intésre várna, hogy a lába ikrájába kapaszkodják vala-

kinek. Az egyik villásnak három börtarisznya van a vállán. – Mi az, frátye (testvér)? – Tilosban jártak a teheneik, hát elszedtük a tarisznyáikat. A székelyek hallgatnak. Leszedik a kalapjaikat, de nem köszönnek. Valami rettenetesen komor ez a hallgatás. A tarisznyákat cipelő ember és a másik kettő alighanem csak annak köszönheti az életét, hogy a legjobbkor porzott fel a nyomunk az országúton. – Frátye, adják vissza azokat a tarisznyákat! – Már minek adnánk? – Mert ezek menekülők, hát valahová csak ki kellett csapni a barmaikat éjtszakára. Hiába viszik be őket, a jegyző úr úgyis visszaadhatja a holmit. – Visszakapjuk azt münk előbb es! – mondja az egyik székely, és végigszalad a szeme az üres országúton. A frátyék elkapják a nézést, összetanakodnak, aztán szó nélkül visszaadják a tarisznyákat, és köszönéstelen poroszkálnak tovább. – Lesz ez még másképp es! – mondja az egyik székely, a másik kettő összeszorított szemmel bólint...

A megzálogolt székelyek ketteje Nagyajtáról való, a harmadik köpec. Az egyik székely nem tudja megállani, hogy komoly, ájtatos képpel ne bizonygassa: Biz'igen, uram, baj van Köpecen es, csakúgy, mint mifelénk... Továbbat azután mégiscsak Nagyajtát emlegetik: Nincs olyan szíves hely több ezen a földön... ott még meghalni es jobb, mint más helyütt élni. És emlegetik a templomot, a temetőt, ahol rigmusos fejfák alatt nyugszanak a nagyajtaiak. És sok-sok fejfarigmust elmondogatnak...: Bús vándor, ki erre jársz, / E gyász sírhantomra találsz, / Tudd meg, én nyugszom alatta, / Györke János mint katona. / Köpecen volt születésem, / Nagyajtán a temetésem. / Huszonhárom évet éltem, / Ezzel bévégeztem élttem. – Ugye hogy szép? – Nagyon. És így, csendes beszélgetés között jutunk a sze-

kerekig, ahol toronytető magasan ülnek a gyerekek, és a porban futkosnak a kutyák. – Hát a kutyákat is elhozták? – Hát müt tehattunk volna velek mást? – Hadd szenvedjenek velünk ők es. Fejbe csak nem verhettük őket. Az egyik szekéren egy betegecske gyerek danolászik: – Mi a baja annak a gyerekeknek? – Már semmi. Tehenet őrzött, aztán felhasította a bika. Most már jobban van, az édesanyja jól bévarrta a bőrét, aztán bé es kötözgette. Most már danolászik es. – Milyen hitűek maguk? – Münk, uram, egy szálíg becsületes unitáriusok vagyunk. – Aztán mért ilyen kevés a férfiember közöttük? – Hát, instállom, a többiek mind lemaradtak Kolozsváron, béálltak katonának. Bé, még a hatvanévesek es, csak én nem kellettem, mert egy kicsinyég meredtek a lábaim... – Csak egyszer szeretnék a magosba szállani, csak egyszer, hogy örökre elszakadjon a lelkem a göröngytől, csak egyszer szeretnék felrepülni, hogy örök emlékem legyen az alattam valóik hitvány, kicsi életéről. Ha egyszer úgy felszállhatnék, talán sohase lennének többet álmatlan éjszakáim. Mert mi az ember fentről? Bogár. És micsodák ezek a hegyek, amiken erőlködünk? Kelevények és daganatok. Csak egyszer szeretném felülről látni az egészet, talán nem es fájának úgy se a bogarak, se a kelevények. Milyen jó a nagyuraknak, a gazdagoknak, nekik semmi közük a megtaposott bogarakhoz, és sose fáj nekik a felfakadó kelevény. Csak egyszer szeretnék a magosba repülni...” – fejezi be a menekülő székelyek egyike elmélkedésével, amit „végighallgattam-olvastam” azzal a történelmünk minden helyzetében bujkáló reménykedéssel így év kezdetén: Lesz ez még másképp es! Úgy legyen.

-b.l.-

Az unitárius alapítvány pályázati felhívása

Az Unitárius Alapítvány pályázatot hirdet 2008. évre az Alapító Okiratban szereplő 4 fő célkitűzés megvalósítására az alábbiak szerint:

1. alapműködésre; 2. szeretetszolgálati és karitatív tevékenységre; 3. intézményi és szervezeti működésre; 4. nemzetközi kapcsolatai szélesítésének támogatására, különös tekintettel a határon túli magyarság kulturális, oktatási intézményeinek és egyházi szerveinek segítségére.

Pályázatukat jogcímenként külön-külön kérjük benyújtani. A kuratórium a 2008. évben előnyben részesíti az 1. ponthoz kapcsolódó pályázatokat (pl. ingatlan felújítás, állagmegóvás, irodai működés).

A pályázatok beadási határideje: **2008. március 31.**

Az Unitárius Alapítvány megköszöni a 2007. évi személyi jövedelemadó 1%-nak felajánlását. Ezen összeget az eddigiekhez hasonlóan pályázatok útján kívánjuk érvényesíteni. Az Alapítvány tevékenységében mindenkoron érvényesülnie kell az unitárius alapelveknek, e felfogásban támogatja a hitből fakadó jó cselekedeteket.

Bízunk abban, hogy közösségünk adakozó-felajánló kedve csak fokozódik, és ezen összegek Alapítványunkhoz (Adószámunk: 18052459-1-41) évente folyamatosan megérkezhetnek.

Kívánunk kedves Hittestvéreinknek jó egészséget és áldott húsvéti ünnepeket!

Dr. Kiss Balázs
elnök

Sepsi-Kovács Éva
titkár

Tisztelt Unitárius Élet Szerkesztőségének!

Nevem Dieter Demeter Zoltán, Kolozsváron születtem, 1945. június 13-án.

A Brassai Sámuel unitárius gimnáziumban érettségiztem, majd Bukarestben elvégeztem egy hároméves elektronikai technikumot.

Édesapám mint a kolozsvári Magyar Színház és Opera aligazgatója elvitte a magyar kultúrát a legeldugottabb magyar falvakba is.

Többször meghiúsult próbálkozás után – hogy a méltányosság nevében az anyaország befogadjon –, lemondva erről az álomról, 1986-ban kalandos körülmények között megszöktünk, disszidáltunk. Németországban telepedtünk le, ahol elvégeztem a műszaki egyetemen a különbözeti éveket, és mint okleveles mérnök diplomát szereztem. A Seydelmann KG főmérnökeként dolgoztam 2006-ig.

Most nyugdíjas éveim nagy részét a gönyői házukban töltöm. Az unitárius egyház iránti szimpátiám még Kolozsvárról ered, amit bizonyít az a tény, hogy a Párizsban élő leányom kislányát, vagyis kedvenc unokámat unitáriusnak kereszteltük. Ezekből az érzésekből született meg a *Gyökértelenek* című vers, melyet minden elszármazott erdélyi magyarnak, hitre és vallási hovatartozásra való tekintet nélkül nagy-nagy szeretettel ajánlok.

Amennyiben a Szerkesztőség írásomat közlésre méltónak találja, azt köszönettel veszem.

Kívánva az Unitárius Élet Szerkesztőségének, továbbá olvasótáborának, Istentől megáldott Boldog Újvetet, maradok tisztelettel és szeretetteljes üdvözléssel:

Gönyű, 2007. december 29.

Dieter Demeter Zoltán

Gyökértelenek

*Nyugtalan vagyok, kétségek gyötörnek
Rossz kertbe ültettek, vagy elvették kertemet?
Gondolataim, bölcsőbe ringatgatva ébredek
De a kőbölcső kemény és hideg, hallgatók
Minden azt súgja, innen meneküljetek*

*Egy erős rántással, durva mozdulattal
Kiszakítom magam, végre szabadon szárnyalhatok
De valami belém nyilall, iszonyú fájdalom
Borzalmas döbbenet, gyökértelen vagyok.*

*Anyaország, kitől kertem leszakadt
Hozzád mennék, de mint gyökértelen
Hiába próbálom, kérlelem
Magától eltaszít és nem fogad.*

*Távolabb felcsillan egy új remény, süt a nap
Ez egy kis vigasz meggyötört lelkemnek
De mire megérkezek az ég sötét, beborult
Idegen hideg szél fúj köd honol mindenütt*

*Körülnézek, ordítok, egyedül vagyok
Hazát keresek, kérlek, ne bántsatok
Bántani nem bántanak, meg is élhetek
De egyet nem, gyökeret itt nem verhetek.*

*A szememben ez nem könny, nem sírók, nem szenvedek
Beletörődtem, a törzsem megöregedett
S ha valaki megkérdi, hogy ő mit tegyen
Tedd a lehetetlent is, csak ne légy gyökértelen.*

*Néha visszanézek elhagyott kertemre
Sír a lelkem, gyom és gaz van mindenütt
Mindent elnyom, múltat, álmot, reményeket
Itt sem szeretik már az idegeneket*

*A virágoknak nincs illata, sárga a levele
A harmat tompa élettelen, nem ragyog
A színek vadak, kérhetetlenek, idegenek
Csak azt érzem újra, nem itthon vagyok*

*Öreg temető, oly óriások, oly régiek a fáid
Sorsokat, neveket rejtegetnek néma sírjaid
Rajtad nem fog a gyalázat, túl mélyek terheid
Téged felforgatni, meghamisítani nem lehet*

*Palántáimat szétfújta a viharos sorsú szél
Messze vannak, miniket elválaszt a tér
Óvnám őket, de távolról nem tudom
Vajon nekik jobb, mint nekem, kinek nincs otthonom*

*A vén Dunát nézem, ez küssé megnyugtat
Ha másért nem, majd elviszi poraimat
És ha ebből eső lesz, eljutok mindenhová
Mint esőcsepp bebújok a gyökerek alá*

Akik előttünk jártak ...

Gelei József (1885–1952)

Ma a mikrobiológia professzorára, az Unitárius Egyház néhai főgondnokára, Gelei József-re emlékezünk.

Gelei József földműves szülők gyermekeként Árkoson született, 1885. augusztus 20-án. Apja keresztnéve Mózes, anyja leánykori neve Para Rachel.

Iskolai tanulmányait Árkoson, a ma nevét viselő akkori unitárius iskolában kezdi, majd középiskolai tanulmányait – ösztöndíjasként – a kolozsvári unitárius kollégiumban végzi.

1903-tól 1907-ig a kolozsvári Ferencz József Tudományegyetemen Apáthy István professzor tanítványaként bölcsészdoktori diplomát szerez. 1906-ban a grázi egyetemen fél évet dolgozik Gráff professzor laboratóriumában, majd 1912-ben Münchenben, 1913-ban Würzburgban végző tanulmányokat. 1914-ben magántanári képesítést szerez az összehasonlító sejttan témakörben. 1912-től 1919-ig a kolozsvári egyetem tanára.

1914–1924-ig a kolozsvári unitárius kollégium tanára és az Erdélyi Múzeum Egyesület öre. A Pásztor-tűz című folyóirat szerint (1924. 158. old.) 1917/18-ban az egyetem mellett alakuló „Reform Középiskolában” is tanít. Az unitárius kollégiumban székfoglaló beszédére – írja az Unitárius Közlöny (1923. 4.sz. 73. old.) – 1923. április 15-én kerül sor.

1924-ben Gelei József meghívást kap a Kolozsvárról Szegedre költözött Ferencz József Tudományegyetemre, ahol az általános állattani és összehasonlító bonctan tanszék professzorává nyer kinevezést.

1923 és 1932 között a Természettudományi Társulat Állattani Szakosztályának alelnöke. Több ízben dékán, de betölt rektori tisztséget is.

1940-től 1945-ig a Szegedről Kolozsvárra visszaköltözött Egyetem általános biológiai és állattani tanszékének vezetője. Benczédi Páltól tudjuk (Unitárius Közlöny 1939. 5. sz. 92. old.) hogy két ízben meghívást kap a budapesti egyetemre is, de a meghívásokat nem fogadja el.

Gelei József a II. világháború után ismét a szegedi egyetemen nyer alkalmazást, ahol az orvosi karon a biológia tanára.

1946-ban kórházba kerül, de hosszantartó betegségéből felépülve, még hat esztendeig dolgozik. Életét 1952. május 20-án fejezi be.

Az Unitárius Életben Kádár Zoltán (1985. 6. sz. 10. old.) megemlíti, hogy 1924 és 1940 között Gelei Józsefnek, magyar és idegen nyelven számos önálló könyve és az örökléstan kérdéseivel és az egysejtű élőlények világával foglalkozó munkája jelenik meg. Akadémiai díjat az 1910-ben írt örvényférges szövet-tanáról és az örvényférges ovogennézisének a tisztázásáról írt könyvéért kap. A dendrocoeloum laeteum teljes szövet-tanáról íródo munkájáért „Vitéz-díjban” részesül. Készít szövet-tani és fejlődéstani jegyzeteket az orvostanhallgatók részé-

re. Amint munkásságának méltatói följegyzik, több, mint 250 élettudományi közleménye jelenik meg a hazai és külföldi folyóiratokban.

Igen jelentős Gelei Józsefnek, 1940-ben, Budapesten megjelenő 211 oldalas munkája, amely a napi politikán felülemelkedve, arra figyelmeztet, hogy a történelmet csak önerővel, önakarattal, és önelhatározással lehet irányítani. Amint írja „a történelemben csak cselekvő emberek vannak, akiknek sorsát saját maguk, tudatosan kell hogy irányítsák”. Az 1940-es évek politikai eseményeire tekintettel a nevelés megreformálását kívánja, mert szerinte „a tudásnak akkor van értéke, ha az az erőt és a

cselekvőképességet növeli.” Gelei szerint történelemformáló cselekedetekre van szükség. Nem elégséges a jogi érvek hangoztatása – írja. Szükségesnek ítéli a köztünk élő idegenek jelenlétét, de csak akkor, ha azok alkalmazkodnak hozzánk. De akik nem teszik magukévá törekvéseinket, azokra – amint írja – nincs szükség. A nép erejét az egységben jelöli meg.

A társadalomtanulmányoknak mondott könyv (Keresztény Magyar Közéleti Almanach III. k.) szerint a könyv nem meddő gondolatokat közöl, hanem „cselekvésre indít”. Ugyanezt írja Benczédi Pál az Unitárius Közlöny 1941. 2. sz. 27-ik oldalán. A fölvetésre kerülő gondolataival a ma élő embernek is hasznos tanácsot ad a politika útvesztőiben való eligazodáshoz és a jövőkép alakításához.

A tudós Gelei Józsefről még csak annyit, hogy munkássága elismerésül tagjai közé sorolja a Magyar Tudományos Akadémia. Megkapja a „Vitéz” és Marczibányi Díjat”, a Finn Fehér Rózsa Rend I. o. parancsnoki keresztjét a csillagokkal. Az Erdélyi Magyar Párt kolozsvári tagozata elnökévé, a kecskeméti Mezőgazdasági Kamara tagjává választja.

Ennyit a tudós Gelei Józsefről!

Az unitárius Gelei József mint az Unitárius Egyház főgondnoka ismert.

1941. június 28-án a marosvásárhelyi Zsinat választja meg főgondnoknak, benne látva azt az egyházi vezetőt, aki az Egyház legfontosabb kérdését, a nevelésügyet tartja legfontosabbnak. Ezt bizonyítja az ún. „Berde Bizottság” életre hívása, melynek keretén belől a Bizottság 40 középiskolai és 50 ipari tanuló segélyezésével járul hozzá a tehetséges, jó magaviseletű és szorgalmas ifjak tanuláshoz.

Gelei József előadást tart a Brassai Sámuel Ifjúsági Egylet budapesti és szegedi fiókjának összejövetelein, a pestszentlőrinci Gyülekezeti Konferencián, a Dávid Ferenc Egylet vallásos összejövetelein, a székelykeresztúri Orbán Balázs Gimnázium 150 éves emlékünnepe stb. Ír az Abrudbányai-Ferencz: „Egy Istenünk, egy magyar hazánk” című munkába, az Unitárius Értesítőbe és a Magyar Unitárius Kaptárba.

Gelei József 1945. április 19-től tagja az Intéző Bizottságból alakult Egyházi Képviselő Tanácsnak, majd 1947. május 6-tól a Budapesti Képviselő Tanácsnak.

Magánéletét illetően tudott, hogy feleségétől, a református vallású Pakulár Lilitől, ki 1983-ban, 93 éves korában Budapesten halálozott el, egy fia és egy lánya születik. Fia Gábor az egri főiskola tanára, leánya egy református lelkésszel köt házasságot.

Gelei József életének egy utolsó szakaszát Nyiredy Szabolcs közlése alapján ismerjük (Unitárius Élet 2003. szept–okt.). Tőle tudjuk, hogy Gelei József életének egy szakaszán, mint a szegedi klinika betege, egy végrendelet szerű önvallomást vet papírra, mely „egy mélyen valóságos lélek unitárius életszemléletét foglalja össze.” Eszerint a legszebb dolog az Isten parancsolata szerint véghezvitt cselekedetekben gazdag élet. Szerinte az élet célja az, hogy mindent erőnkhez képest, szebbé, jobbá és tökéletesebbé tegyünk. Hinni kell, hogy a lélek a Földhöz köti az embert, Isten az embert a Földön szereti, s életünk célját is a Földön kell megvalósítani.

Végző vallomását az alábbi, kivonatolt imával fejezi be: „Köszönöm Atyám, hogy hozzásegítettél a Veled való foglalatossághoz. Köszönöm, hogy alkalmat adtál parancsolataid és rendelkezéseid mélyebb megismerésére. Vezesd a fejlődés és a tökéletesedés útján egyházam népet. Dicsőíts meg, hogy az egészségesek táborában munkálhassam a Te országodat. Tedd meg ezt a benned vetett hit alapján, hogy az örök élet részesévé lehessenek. Ámen.”

Gelei József jellemzését Kovács Lajos tollából így olvashatjuk: „Az Unitárius Egyháznak hithű és lelkes tagja maradt, akárhol kellett teljesítenie kötelességét. Természettudományos búvárkodása nem idegenítette el egyházától és a hittől... Mindig szerény és meggyőződéses unitárius, aki hivatásos életével és tudományos munkásságával az unitárius névre is mindig dicsőséget hozott. Nem törtetett soha. Nagy tudása és lankadhatatlan szorgalma viszi biztosan előre pályáján (Unitárius Jövendő 1941. júl–aug. 41. old.). Az Unitárius Értesítő 1935. jún–júl. sz. 68-ik oldala szerint Gelei ott dolgozik, ahol legtöbbet tehet Erdélyért, a hazájukat veszített székely diákokért, s ahonnan legtöbbet segíthet a föld népén, az Alföld állattenyésztő és gyümölcstermelő gazdáin. De figyelemre méltó az a jellemzése is miszerint a mikroszkóp végtelen kicsiny világával dolgozó tudósnak végtelenül széles a horizontja, mert magához öleli az egész embervilágot, szívére fogadja annak minden baját és fájalmát.

Gelei Józseffel napjainkban alig-alig foglalkoznak. Halálának 30-ik évfordulóján – 1982-ben – a szegedi József Attila Tudományegyetem munkáiból rendezett kiállítást, ezzel ismerve el az ott töltött eredményes éveit. Napjaink politikai csatározásai háttérbe szorítják a tudomány bajnokait. Mi azonban ma is az elismerés hangján és hálással emlékezünk néhai tudós főgondnokunkra, Gelei Józsefere.

Kelemen Miklós

Thomas Jefferson

1743–1826

Az Amerikai Nemzeti Levéltárban szigorú biztonsági rendszer őriz egy erősen megfakult pergament. Ez az Amerikai Függetlenségi Nyilatkozat. Thomas Jeffersont tartják e becses irat atyjának. A kézzel írott tervezetet odaadta a szövegező bizottság két, szintén nagynevű, leendő államférfiának, Benjamin Franklinnek (tudós és diplomata) és John Adamsnek (az Államok második elnöke 1797–1801 között), akik néhány javítást végeztek a kézíraton. A leglényegesebb az volt, hogy a 13 gyarmat neve United Colonies of America helyett a United States of America végleges névre változott.

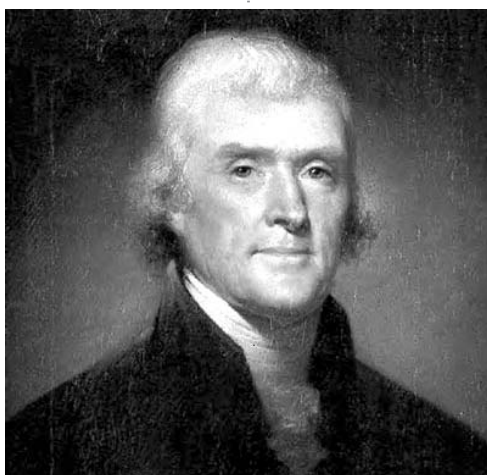
T. Dénes Tamás „TitokTan Trilógia” (Balogyvári Könyvkiadó Budapest 2005.) című nagyon érdekes, olvasmányos könyvében azt írja Thomas Jeffersonról, hogy az amerikai kongresszus által 1776. július 4-én elfogadott Függetlenségi Nyilatkozat a szövegező demokratikus, szabadelvű politikai felfogására épült, „így tartalmazta azokat az eszméket, amelyek aztán milliókat vonzottak az USA-ba, és a bevándorló sokaságok számára az élethez, a szabadsághoz, a boldoguláshoz való elidegeníthetetlen jogot ígérték. Ezek az eszmények fejezték ki leginkább az ötven állam szövetségéből formálódott nemzet lényegét”.

Török Tamás, egykori rádiós dramaturg az „Unitáriusok” című munkájában egyetértőleg foglalkozik Szent-Iványi Sándornak azzal a megállapításával, miszerint Jeffersonra az unitárius, szabadelvű eszmék is nagy hatással voltak a Nyilatkozat megfogalmazásakor. Jefferson „vallomásában” (Don McEvoy: Credo) ezt olvashatjuk: „mélyen hatott rám a brit unitárius prédikátor és tudós Joseph Priestley”. (A francia Lavoisier-val együtt őt tartják az oxigén felfedezőjének, de neki hitéért az Új Világba kellett menekülnie, és Európában nem válhatott annyira ismertté. – B. L.).

Don McEvoy „kérésére”, hogy fogalmazza meg röviden hit-felfogását, azt válaszolja, hogy ő nem kérdezősködik senkitől a meggyőződéséről, és ne tegye más se ezt vele, mert a vallásos hit nem közéleti téma. Ennek ellenére a következőket fogalmazza meg: „Hiszem, hogy minden embert egyenlőnek teremtett az Alkotó, és megajándékozott bizonyos elidegeníthetetlen

jogokkal, köztük az étellel, a szabadsággal és a boldogsága megteremtésének jogával. Hiszem, hogy minden ember szabadon megfogalmazhatja azt, amit választ. Hiszek a szabad sajtó fontosságában, még akkor is ha az nem felel meg az én elvárásaimnak. Hiszem, hogy a társadalomnak valószínű szüksége van egy forradalomra minden huszonöt évben, azért, hogy a kormányt figyelmeztesse, ha annyira megerősödik, hogy az állampolgárok egyéni szabadságjogait fojtogassa. Elköteleztem magamat arra, hogy ellensége leszek az emberi gondolkodás elleni mindenféle zsarnokságnak”.

Egy kicsit kilopakodva az átültetés-fordítás mezejéről, a már idézett könyv lapjain mai használatra alkalmas idézet olvashatunk a

jeffersoni gondolatokból: „A kormányzatok jogos hatalma a kormányzottak beleegyezéséből ered. Valahányszor a kormányzati mód veszelézteti a természetből eredő jogait, a népnek jogában áll azt megváltoztatni vagy megsemmisíteni, s új alkotmányt teremteni, amely olyan elveken épül fel és oly módon van megszervezve, mely legalkalmasabbnak látszik arra, hogy a nép boldogulását lehetővé tegye”.

Vissza a McEvoy írásához! Megfogalmazott hitéhez, életbölcességéhez viszonyítva, Thomas Jefferson élete tele volt kibékíthetetlen ellentmondásokkal. „Amíg az emberek egyenlőségét hirdettem, és gyakran beszéltem a rabszolgakereskedelem gonosz voltáról, egész életemben rabszolgákat tartottam. Azt mondhatom, hogy az én időmnek terméke voltam én is. És ha sok mindenben előre is láttam, az nem volt meg mindenben. Ha belső életem titkait kutatnád, benne a Sally Hemings-szel való kapcsolatomat (Állítólag több gyermeket is szült neki ez a rabszolganője. – B. L.), kiábrándulva hagynál el. De azt tartom, hogy ez mélyen az én személyes ügyem, és nem tartozik a közre”. Sokkal fontosabbnak tartja azt, amivel segített az amerikai nemzet naggyá levésében. „Három dolog állja meg a helyét, ami megérdemli, hogy a sírkövemre véssék: a Függetlenségi Nyilatkozat megszerkesztése, Virginia állam Vallásos Szabadság Törvényének megalkotása, valamint a Virginiai Egyetem megalapítása és fejlesztése”.

De hogy mi került Washingtonban a Thomas Jefferson panteonjának falára, azt ismét máshonnan idézem: „Isten, aki életet adott nekünk, szabadságot is adott hozzá. A Mindenható szabadnak teremtette az elménket is. Minden ember szabad kell legyen véleménye megalakításában és kifejtésében egyaránt.” (T. D. T.: i. m. 79. old.) (Egy rövid és velős unitárius hitvallás! – B. L.) 1769-ben mindössze 26 éves, amikor megfogalmazza és beterjeszti a vallásszabadság törvényét. Erre az indította, hogy az anglikán egyház különböző előnyöket élvezett, amiket megtagadott másoktól. Ebben a törvényben elment egészen odáig, hogy az állam váljon külön az egyháztól. A törvényhozók egy része csak félmegoldásokat akart a más vallásúakkal szembeni türelmesség tekintetében. Jefferson ezt visszautasította: „Nekünk meg kell értenünk és meg kell védenünk a zsidókat, a keresztényeket, a mohamedánokat, a hindukat és az egyetlen felekezethez sem tartozó hitetleneket.” Tíz évig tartott a verejtékes munka, amíg 1779-ben, amikor már Virginia állam kormányzója volt, sikerült a törvényt elfogadtatni. Nem sok évvel később e törvény elveit befoglalták az Amerikai Jogok Törvényébe. Eközben vallásos és politikai szabadelvűségéért különböző jelzőkkel illették: anarchista, ateista, hitetlen, sőt még antikrisztusnak is nevezték. „Az elnökségért folytatott első kampányom idején a papság New Englandben sürgette a híveket, hogy rejtsek el a Bibliáikat, mert Jefferson azt tervezi, ha megválasztják elnöknek, el fogja kobozni. Azt is elmesélték, hogy egy metodista lelkész, amikor keresztelt egy gyermeket, megkérdezte a gyermek nevét, és amikor az édesapa azt válaszolta, hogy Thomas Jefferson, a prédikátor azt mondta, hogy az nem egy kereszténynek való név, hanem megkereszteli a John Adams névre. Biztosan nem

tudta, hogy John Adams egy bostoni unitárius! (aki az Államok második elnöke lett, amint fentebb jeleztem – B. L.)” Thomas Jefferson nem válaszolt ezekre a rosszindulatú célzásokra. Don McEvoynek, a 265 évvel ezelőtt született Thomas Jefferson megidézése azzal zárul, hogy Jefferson soha nem volt unitárius egyházköziség tagja, mert Virginiában nem volt hova csatlakoznia. „Meg kellett elégednem azzal, hogy unitárius vagyok... sokan körülöttem így tettek volna...” – vallotta.

Thomas Jefferson 1743. április 13-án született Shadwell-ben. Jogot tanult, de érdekelték a tudományok, a filozófia, építészet, zene és még sok minden. Irodalmi és politikai adottságai korán Virginia forradalmi mozgalmának élére állították. 1772-ben feleségül vette Martha Wayles Skeltont, aki 10 év múlva meghalt. 1785-től Franciaországban képviseli az Államokat. 1789-től külügyminiszter. 1796-ban alelnök. 1801-ben választják elnöké, ő az első, akit Washingtonban iktattak be. 1804-ben újraválasztották. 1809-ben visszavonult Monticello-i szép otthonába, ahol 1826. július 4-én, éppen a függetlenség napján hal meg, 83 éves korában.

„...Nem csupán sikeres politikus volt, hanem közismert író, agrárszakember, könyvgyűjtő, különös érdeklődést mutatott az óslénytan iránt, tanulmányozta és osztályozta a New York államban talált őseleteket, valamint a mezőgazdaság kérdéseit, sőt új gabonafajtákkal is kísérletezett. Számára egyszerre, párhuzamosan létezett a tudomány és a politika művelése, mindkettő megvilágított valamit a másiktól. Különös figyelmet fordított a kultúra, a nyelvek és a bennszülött amerikaiak (indiánok) kapcsolatainak feltárására. Tanulmányai és gondolkodása arra sarkallták, hogy egy új, a réginél különb politikai rendszert építsen fel.” – írja méltatásában T. Dénes Tamás.

(Fordította és összeállította: B. L.)

Kincses Zoltán

Töviskirály

*Az égen egymással harcolnak sötét fellegek,
Most ébredtem rá, hogy egyszer én is elmegyek,
Csak az tudhatja mindezt, ki hosszú úton jár,
Hogy nem hagyta magunkra, te Töviskirály.*

*Homloködbe köptek véres permetet,
Olyanok, kiket mindig csak gyűlölet vezet,
S te mosolyogva tűrted, mit fröcsög a száj,
Mert nem hagyta magunkra, te Töviskirály.*

*Harminc ezüstért falták húsod, s drága véred,
Ki szöveget vert beléd, azzal lett testvéred,
Megbocsátni kell, s szeretni muszáj,
Mert nem hagyta magunkra, te Töviskirály.*

*Mikor szomjúhoztam, nekem inni adtál,
Betegágyam felett óvó szemmel álltál,
S mikor támad köztünk számtalan viszály,
Te nem hagyta el miniket, te Töviskirály.*

*Sarus lábad alatt már homok nem ropog,
Elhagytad érettünk e küzdőcsarnokot,
Hajónk szabadon száguldhatsz, mint féktelen sirály,
Mert nem hagyta el miniket, te Töviskirály.*

*És ha egyszer majd, tényleg elmegyek,
Tévelygő lábam majd tehozzád vezet,
Te akkor mosolyogsz, s azt mondod: Állj!
Utad véget ért, mert itt a Töviskirály.*

FELHÍVÁS!

A Magyarországi Unitárius Egyház Elnöksége tisztelettel hívja fel híveink és támogatóink, valamint olvasóink figyelmét, hogy Zoltán Csaba volt egyházközségi gondnok és félrevezetett támogatói bejegyeztettek egy új egyházat: Budapesti Unitárius Egyházközség néven, kimondottan anyagi megfontolásból. Ennek érdekében az APEH-től technikai számot is igényeltek, aminek nyomtatványát és egy félrevezető magyarázatot Egyházunk híveinek küldenek ki semmibe véve az adatvédelemre vonatkozó személyes jogokat.

Cselekedetük megtévesztő és egyházunk törvényeivel ellentétes, ugyanis egy szervezet létrehozásához elengedhetetlenül szükséges a Zsinat jóváhagyása. Amit tesznek nem más, mint 430 éves történelmi egyházunk egységének hitelvének és célkitűzéseinek semmibe vétele és megalázása!

Előző lapszámunkban igaz, hogy már közöltük a Magyarországi Unitárius Egyház (0200) és az Unitárius Alapítvány (18052459-1-41) technikai számát, amit ismételten figyelmükbe ajánlunk, hogy az Szja. 2x1%-nak felajánlásakor Egyházunkat és Alapítványunkat válasszák kedvezményezettként, ugyanis a felajánlott összegek Egyházunk meg- és fennmaradásának alapfeltétele. Minden további erre vonatkozó kérelem a hívek megtévesztését szolgálja.

Kérjük ne támogassák ezt az úgynevezett Budapesti Unitárius Egyházközség nevű megtévesztő szervezetet.

Budapest, 2008. február 15.

Rázmány Csaba s. k.
püspök

Pálffy László
h. főgondnok

Kelemen Attila
ügyv. igazgató

Elekes Botond Áron s. k.
főgondnok

Balácsi László
egyházi főjegyző

Egyházközségeink életéből

Füzesgyarmat

és a Gyula és környéke szórványgyülekezet

A 2007-es esztendő búcsúztatása az élményt adó ünnepek sokasága után fájdalmas búcsúzást is hozott. **Karácsony harmadnapján, 27-én** délelőtt 10 órakor utolsó útjára kísértük és eltemettük Kétegyházán **özv. Turák Kálmánné szül. Czikra Etelka**, 86 évet élt testvérünket. Kolozsváron született unitárius. Hat évvel ezelőtt, amikor eljött velünk erdélyi kirándulásra, Kolozsváron szinte átszellemülten kereste fel óvodáját, iskoláját, azokat a helyeket, ahol az unitárius szellemet magába szívta. 1947 óta nem járt ott, de mindent megtalált az új épületek, a bontások ellenére is. Férje tanító volt, viszontagságos vándorélet után telepedtek le Kétegyházán. Ott nevelték gyerekeiket, bocsátották szárnyukra. Etelka néni a nehéz idők ellenére is ragaszkodott vallásához. A gyulai szórvány újjászerveződése után minden

istentiszteletünkön ott volt, 2 unokája az ő hatására felnőtként megkeresztelkedett és konfirmált. Néhány dédunokája is követi a vallását. Egészsége gyengülése miatt a családi házból beköltözött Békéscsabára. A november végi gyulai konferenciánkon is részt vett, de már akkor szinte búcsúzkodott a gyülekezettől és tőlünk is. Emléke legyen áldott, hűsége pedig követendő példa sokaknak.

A **2008. január 1-jén** tartott újévi istentisztelet élménykeltő volt Budapesten, a Nagy Ignác utcai templomunkban, ahol Rázmány Csaba püspök újévi üzenetét e sorok írója olvasta fel. **Január 6-án**, az újévi istentiszteletünkön beszámoltunk az egyházközség 2007. évi fontosabb eseményeiről, a szertartásokról, ünnepeinkről, rendezvényeinkről, a hívek áldozathozataláról. **Január 13-án** megemlékez-

tünk az 1568-as tordai országgyűlés határozatának 440. évfordulójáról. Elhangzott a világ első lelkiismereti és vallásszabadság törvényének szövege, valamint Dávid Ferenc radikális reformátor és János Zsigmond felvilágosult fedelem kedvelt éneke, az „Adjunk hálát mindnyájan” (43. sz.) és a „Jó Uristen, tekintsz hozzánk” (74. sz.). **Január 20-án** megtartottuk számadó közgyűlésünket. Most is volt bőven miről beszámolni. Sikeres esztendőzt zárt a kisgyülekezet, és ugyanilyent tervezünk erre az évre is. Ifj. Kovács Lajos helyébe Bánsághy Sándort választotta presbiter-gondnokhelyettesnek a gyülekezet. Ezzel a nappal kezdtük meg az egyetemes imahetet, mindenik felekezet a saját templomában. **Január 20–27. között** teljes ökumenikus szellemben tartottuk az istentiszteleteket. **22-én, kedden** a mi templomunkban mintegy 100 érdeklődőnek Húse József szeghalmi-füzesgyarmati plébános prédikált. Elmondta gondolatait Baráth János helyi református lelkész, meg én is. Az est ágapéval ért véget, mint a többi templomban és imateremben az egész hét folyamán. **Ugyancsak 22-én**, délután 3-tól **Dévaványán**, a reformátusoknál tartottam istentiszteletet. **Szerdán** a katolikus kápolnában közel 60 jelenlévő hallgatta e sorok írójának prédikációját, ahol a helyi lelkészek is elmondták gondolataikat. **Csütörtökön** a református imateremben a biharnagybajomi lelkész szolgált, ahol mindnyájan elmondtuk bibliai üzenetünket. Feleséggel éneket és verset adtunk elő. Mindenhova a lelkészek magukkal vitték híveiket is, a zord idő miatt elmentünk távolabb élő, nehezebben mozgó híveink után és haza is vittük.

Az imahétbe esett bele a pénteki irodalmi-vallásos estünk. Csodálatos volt hittanosainknak, presbiterasszonyainknak és más verskedvelőnek az előadása. Ezen az estén mindenki az általa kiválasztott, kedvelt verseit mondhatta el. Közel 40 vers elhangzásában gyönyörködhettünk. **Az imahét záró vasárnapján** a Borostyánkert Idősek Otthonában is istentiszteletet tartottunk.

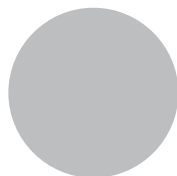
Február 17-én Gyulán tartottunk nagybőjti istentiszteletet a szórványokban lakó híveinknek. **Február 24-én** tartottuk az év első gyermekistentiszteletét szeretetvendégséggel egybekötve. A „szertartást” Homoki Vivien és Korcsok Klára hittanosok végezték. Tombolázás is volt. Ugyanaznap délelőtt megemlékez-

tünk a kommunizmus 100 milliónyira rúgó áldozatáról is. **Február 29-én** tartottuk meg a Városi Könyvtárban az Áprily Lajos irodalmi-vallásos estet. E nap **délutánján és március 1-je délelőttjén** mozgalmas volt templomunk környéke. Az MTV Vallásos Szerkesztősége ekkor vette fel a füzesgyarmatiak műsorát. A „Gyermekek Virágvasárnapi Várakozása” című műsort március 16-án délelőtt 9 óra után (délután 2 tájban az MTV-2 megismétli) az MTV-1 közvetíti, az „Erdélyi Magyar Húsvéti Virágzás-Locsolkodás” címűt pedig március 23-án, Húsvét első napján a jelzett helyeken és időpontokban. Illesse köszönet a szereplőket, szüleiket, felkészítőiket, Nobik Ilike tanárnőt és furulyásait.

Március 2-án Húsvétra előkészítő istentiszteletet tartunk a Borostyánkert Idősek Otthonában. **Március 6-án** műsoros esten szerepel helybeli nyugdíjas klubunk általunk vezetett dalárdája. **Március 15-én** ökumenikus istentiszteletet tartunk a református templomban a központi ünnepség és koszorúzás után. **16-án** a mi templomunk kertjében emlékezünk és koszorúzunk. **Nagypénteken este 1/27** órakor a Népdalkör segítségével és nyugdíjas klubunk Dalárdájával előadjuk a hagyományos unitárius Passiót, egyben áldásos ünnepeket kívánva egymásnak. **Húsvét első napján** itthon 11 órakor, délután 1/2 órakor a Borostyánkert Idősek Otthonában, délután 1/4 órakor Gyulán, az Esze Tamás u. 2. sz. alatti imatermünkben ünnepi, Úrvacsorával egybekötött istentiszteletet tartunk. Mindenhol a Passióból is részleteket énekelünk el. **Húsvét másodnapján** itthon 11 órakor ünnepi istentisztelet lesz húsvéti locsolkodással együtt. **Március 28-án** a Városi Könyvtárban megtartjuk a Tompa Mihály irodalmi-vallásos esténket. Tavasz- és ünnepvárásunkban, mert rövid volt a farsang, kisgyülekezetünk a megszokott tenniakarásával készül, hogy méltó legyen kicsiny és nagy, egészséges és gyengélkedő arra az alkalomra, amelyről Ady Endre azt írja: „Minden csoda csodát csinál / S minden drága fizetség megtérül. / Óh, Tavasz, óh, Húsvét, / Emberek ősi biztatója, / Csak azt szórd szét köztünk: / Állandó a tavaszi óra / S ilyen marad... / Odúkat és kriptákat pattant. / Van-e gyönyörűbb ennél?”

Erre a gyönyörűsége vágyunk mindannyian. Ezért imádkozzunk és készülünk.

B. L.

A tizedik „X” küszöbén (Az erdélyi Désfalvától Békéscsabáig)

Kedves Sanyi bátyám!

A sok-sok írásod között találtam egy általad többször idézett, kedvelt unitárius lelkész-költő, Árkosi Barabás Miklós két sorát: „*Nagyon szép a naplemente, Ha a nap visszarágyog.*” Március 13-án nekivágsz a 100 évből az utolsó tíznek. Azt mondtad az egyik beszélgetésünk alkalmával, hogy életed legborzalmasabb körülményei között sem érezted, hogy nincs, nem lenne Veled az Isten. Bibliás-papos okoskodással mondhatnám, hogy nem találtam még ilyen hitet. De nem teszem, mert szerénységed tiltakozna ez ellen, sietve annyit mondanál, hogy ezt hoztad a désfalvi unitárius környezetből, szülőktől, ősöktől, papoktól, tanítóktól, egyszerű emberektől.

„Erdélyben, a Kis-Küküllő-völgybeli Désfalván jöttem a világra. Nagy pénzekért orvosok nem tanakodtak jöttöm felett. Terhével édesanyám – édesapám után – a tarlón kévéket szedett. Szerényen jöttem, s ha menni kell szerényen, csendben elmegyek. Édesanyám értő-féltő, szívszorongó csendes tekintete, édesapám sokat mondó torokköszörülős csendje, a Dicsőszentmártoni Unitárius Egyházközségnek, elemi iskolájának, a kolozsvári Unitárius Kollégiumnak ölelése, ingyenes gimnáziumi taníttatásom felvállalása kísért végig ifjúkoromon, s váltam azzá, aki vagyok!” – írod visszaemlékezésaidben. Köteteken keresztül lehetne írni istenáldotta életről, későbbi életetekről. Engedd meg, hogy ebből a „szerény” életből mozaikkockákat válogassak, mert a nagy művet így is meg lehet láttatni.

A család négy fiúgyermekkel Dicsőszentmártonba költözött. A felnövő, nyiladozó értelmű gyereknek nem olyan volt ez a város, amint arról Jókai Mór vélekedett ezt írván: „Mit akar az a Dicsőszentmárton? Hiszen se nem dicső, se nem szent, még csak nem is Márton, hanem csak Marci.” Az említett ingyenes taníttatás reményében került a híres Unitárius Kollégiumba Kolozsvárra. A mindig szorgalmas gyermek álma (a család álma is volt, hogy lelkész lesz egyszer) nem válhatott valóra, mert 1932-ben súlyos tüdőbajban megbetege-

dezt. Édesapja szintén. A fiatal gyermeket 1936-ig annyira meggyógyították, hogy a három kiskorú gyermekkel megözvegyült édesanyjának is tudott segíteni. Elment egy nagykereskedőhöz, ahol szabómesterségből is képesítést kapott. 1940-ben behívják katonának Gyulafehérvárra. A második bécsi döntés után Dicsőszentmárton román fennhatóság alatt marad. A családdal megbeszélve, 1941 szeptemberében átszökik Marosvásárhelyre. Októberben már felveszik a Pénzügyőri Iskolára Kolozsváron. Gyengélkedő egészsége miatt választja ezt a viszonylag fizikai erőfeszítéssel nem járó pályát. Szamosújvárra kerül dolgozni, ahol az állami gimnáziumba is beiratkozik, hogy félbemaradt tanulmányait befejezze. 1943-ban áthelyezik Désre. Itt elvégzi a gimnázium 4. osztályát is.

Megismerkedik Tótszegi Julianna városi tisztviselővel, akivel 1943 karácsonyán eljegyezték egymást. Jegygyűrűt apósa karikagyűrűjéből csináltattak. Boldogságban köszöntötték az új esztendőt a háborús inségek ellenére. De az 1944-es év sok tragédiát hozott. Februárban meghalt az apósa, aki csendőrtiszt volt. Amikor a németek megszállták Magyarországot, behívták őt is katonának. Kolomea mellett súlyosan megsebesült május 16-án. Debrecenben, majd Érsekújváron kezelik. Amikor felgyógyul, siet jegyeséhez, Mucushoz, akivel június 11-én házasságot kötnek. Désről menekülniük kell a front közeledtével. Feleségét, aki áldott állapotban volt, Gecsegymartonon, egy pajtaféleségben szállásolta el, ő a honvédséggel Zalalövőre megy. 1945 elején még egyszer meglátogatja feleségét, aztán évekre elszakadnak egymástól.

A távollétében születik meg első gyermekük, Sándor, három nappal azután, hogy utoljára találkoztak, március 30-án. Ausztria felé menekültek. Sopron környékén orosz fogságba estek. Minden értéküket elvették, majd bevagonírozták és a Fekete-tenger partján lévő Konstanca kikötőjébe vitték, ott behajózták, majd teherautón a Kaukázusban lévő Magilna lágerbe vitték. Az orosz hadifó-

Gergely Sándor a 90. év küszöbén

goly táborokról órákig lehetne mesélni. A legtöbb társával, barátjával ellentétben, neki sikerült élve megúszni. Talán azért is, mert itt tudta meg egy vöröskeresztes levelezőlapon, hogy Sanyika gyermeke 14 hónapos és jól van. Nem tudhatta, hogy a kis család milyen nagy anyagi gondokkal küzd, mert a berendezkedő kommunizmus csendőrzöveg anyósától megvonta a nyugdíjat, így őt is el kellett tartani a feleségének.

Szinte óráról órára megörökíti írásaiban a hazatérést. 1948. július 7-én Debrecenben 20 forint segéllyel, szabaduló levéllel hagyta háta mögött a katonai szolgálattal, hadifogsággal együtt hat évig tartó szörnyű raboskodását. „Délután 6 óra tájban gördült be a vonat a gyulai vasútállomásra az a várva-várt vonat, amelyről feleségem ölelő karjaiban, az addig nem látott gyermekem ölelésében kábultan fogtam fel a hihetetlennek tűnt szabadságot, együttlétet!” – írja megható visszapillantásában.

Most jött az elmaradt, igazi fészekrakás a felesége szüleinek saját házában. A Pénzügyőr-ség szinte azonnal alkalmazta, először Gyulán, majd Ricsén, miután középfokú szaktanfolyamot végzett. 1949. április 4-én megszületett második fiuk, Csaba. Aztán dolgozott Kiskunmajsán, Kiskőrösön. 1957-től Békéscsabán szakasparancsnok, majd Orosházán ugyanaz. Soha nem szűnt meg tanulni, képezni magát. Mind magasabbra és magasabbra jutott a tanulmányok szintjén. 1960-tól a Békés megyei parancsnokságra kerül, ahonnan 1974-ben parancsnokhelyettesként, századosi rangban megy nyugdíjba.

Az azóta eltelt időszakban végzett munkáját szinte fel sem lehet sorolni. Minden tevékenységére büszke. Szenvedélyeinek skálája nagyon széles. A kertészkedés mellett (ezt nem régen hagyta abba!) gyűjti híres emberek fényképeit, újságokban, folyóiratokban jelennek meg visszaemlékezései. Írt a mi Unitárius Életünkbe is. Nagyon sok színvonalas díjat kapott írásaiért. Nem egy civil szervezetben fejtett ki tevékenységet.

Gyermekeik is már naggyá lettek. Egyenruhás pályát választottak ők is, a visszaemlékezések írásakor alezredek voltak ők is. Családot alapítottak. A hadifogságból való szabadulásakor – írja Sanyi bátyánk – hárman ültek a családi asztalhoz, ma jóval többen, hiszen unokákkal, dédunokákkal bővült a család. Gyermekeik és családjaik sikere mellett boldogan őrzi azt az oklevelet, amellyel 1999-ben őrnaggyá léptették elő. A családi archívum egyik becses darabját ezzel a kíséző szöveggel látta el Sanyi bátyánk: „1944 március havában Désen, amikor indult a frontra csapatunk, hazafiak voltunk. A

fronton szerzett sebesülésem kapcsán nemzeti hősnak neveztek, 1945-től 1948 júliusáig árulónak bélyegeztek, mert a kommunizmus ellen harcoltam. A 2004. május 19-én kelt emlékplakettet kíséző okmány a Magyar Honvédelem Napja alkalmából, a honvédelem ügye érdekében kifejtett tevékenységemet ismeri el.”

Tegyük hozzá, hogy volt mit elismerni, ha nem az ő életéből csupán, de a fiai is a haza szolgálatába állították életüket, ahogy említettük, és nem kevés eredménnyel.

Az életút első felében sokszor emlegettük az otthonról hozott örökséget, az unitárius egyházhoz és hitéhez való ragaszkodását. A mostaninál vallástalanabb időkben sem, az elért rangjait sem féltve, mindig tartozott valahova egyházi vonatkozásban is. Szívéhez-tehetségéhez mértén támogatta az elmaradt szülőföldet, és most is ezt teszi, ha megszólal az otthoni hang. Tudom, hogy békéscsabai lakosként nem csak a hódmezővásárhelyi gyülekezet tagja, hanem a mi gyulai szórványunknak is hűséges támogatója, de adakozik más eklézsiáknak is az elküldött csekkre.

A gyulai szórvány újjászületésénél, a helybeliek mellett oroszánrészt vállalt lelkesedésével, bátorításával. Lelkes látogatója volt konferenciáinknak, ünnepeinknek, még Füzesgyarmatra is eljöttek az unitárius búcsúkra. Életrajzi jegyzeteiben ott szerepel, hogy 1996-tól 2001-ig zsinati tanácsos volt, amire nagyon büszke. Hűséggel őrzi azt a levelet is, amelyben Benkő Samu, Erdély nagy történésze „főtanácsos úr”-nak szólítja. Nemcsak vele levelezett, hanem Dr. Imreh Istvánnal, egy másik neves történésszel, aki osztálytársa is volt a kolozsvári kollégiumban. Azt hiszem, hogy a Magyarországi Unitárius Egyháztól is megérdemel egy tiszteletbeli tanácsosi címet (ezt én fogom kérni), hiszen emellett a gyülekezetei presbitere is volt hosszú évtizedeken át, akárhova tartozott.

Kedves Sanyi bátyám! Nem tudom, hogy álltak össze a mozaikkockák. Biztos van ebben az írásban fogyatkozás. Kedves pároddal mindjárt hat és fél évtizede járjátok a közös utat. Nehezen kezdődött, nem könnyű most sem, mint ahogy senkinek sem az ma. De ti a sok szépségben, küzdelemben látjátok – egy igazán tartalmas élet alkonyán – a nap visszaryogását. A naplementéről majd gondoskodik a mindenható Isten. Várjátok!

Befejezésül egy unitárius ének illik e sorok végére: „*Sorsod hagyd az Úrra, s bízzál híven. / Bátran lépj az útra, melyen Ó viszen. / Bár éj fedez, / Mit se csüggedezz! / Sugarát leküldi, s felderül a nap. / Jókedvben, búban ott van veled, / Fényben és borúban jó Istened!*”

Isten áldjon Szeretteiddel együtt!

Lapunk karácsonyi számában, ami sajnos csak az ünnep utáni napokban készült el, sikerült közölnöm egy ünnepi tárgyú cikket Aranyosrákosi Székely Sándor püspökünk unokája, Székely Bordeaux Ödön professzor, világhírű természetgyógyász egy karácsonyi bibliamagyarázataról. Tudósítással csak az októberi hónapig tudtam eljutni. Abban már jeleztem, hogy novemberben nagyharangunk aranykoszorús öntőjének unokája lecseréli az elhasznált alkatrészeket. Ez az ígélet szerint meg is történt, amiért püspökségünk alig kevesebb mint 600 000 Ft-ot fizetett. Korábban a kisharang csapágycseréjéért 50 000-et. Az összesből 100 000 Ft önerőt vállalt és fizetett ki gyülekezetünk. Csak most tudja kifejtteni erejét a meghajtó szerkezet, amelyet harangjaink mostani, felújított állapotára terveztek. De villanyszereplő segítőársunk, Zséder János is hozzájárult sok egyéb segítsége között azzal, hogy egy kevésbé leterhelt hálózati vonalra szereltette át a rendszert.

December nagy eseménnyel köszöntött be hozzánk. Advent első vasárnapját dallal köszöntötte a mi templomunkban a Mátészalkai Zenebarátok Kórusa Balogh Ferencné karnagy vezetésével. A templompiac felét ők foglalták el, a papok padját és a szószéket pedig Nt. Gacsályi Dóra református lelkésznő, aki igehirdetését a 136. Zsoltár 6. versére építette: „Várja lelkem az Urat, mint örök a reggelt, mint örök a reggelt.” A kórus sok szép adventi és karácsonyi dalt adott elő. Meghallgatásukra példátlanul nagy számban sereglettek községünk lakói, tekintet nélkül a vallási hovatartozásra. A műsort Losonczy Léna költő megható karácsonyi történetekkel tette változatossá. Úgy tűnik, a kórus szívesen ajánlja szolgálatát, hogy minden év advent első vasárnapján nálunk tartsa az első karácsonyi előadását: Ebben a sorban már a második alkalmat köszönhetjük nekik. Az unitárius hívek mellett nagy számban jöttek reformátusok és majdnem az egész baptista gyülekezet. Jakab Zsigmond polgármester úr is megtisztelt bennünket a jelenlétével, kedves felesége, Zsóka tanár néni kíséretében.

Polgármester úr szolgálatra kérte a három lelkészt a falu karácsonyfájánál, a Móricz Zsigmond Kultúrház előtti közparkban. Mindhárom ígét olvastunk és röviden imádkoztunk a karácsonyi ünnep közös megnyitójaként. Előtte Szalay nagytiszteletű úr egyeztetésre kérte két kollegáját, hogy átfedés ne történjen. Majd csendesen megjegyezte: – Kis átfedések nincsenek, de van közöttünk egy nagy átfedés. (Értsd: ki-ki a maga módján, de mind ugyanazt az egy

Istent imádjuk.) Hozzátenném, hogy Isten előtt csak az számít, ha őszinte az imádatunk.

Karácsonykor a kórust a mátészalkai római katolikus templomban is meghallgattuk. Később a baptista gyülekezet látogatását viszonoztam imaházukban feleségem kíséretében, egy hétköznapi bibliaóra alkalmával. Istentiszteletük mélyen meghatott. Megkértem lelkészüket, Takács Zoltán atyánkfíát, jöjjön el hozzánk is, hogy meghallgassuk.

Vidéken is lehet tartalmas gyülekezeti életet élni mai elvilágiasodott életünkben. Tán Isten is úgy akarta, hogy az év vége mozgalmas legyen. Ezért van akkor a karácsony. Az az ünnep, ami iránt közönségünk a legtöbb érdeklődést mutatja. Érdeklődésüket hittanos növendékeink is kimutatták. Szükség is volt öntevékeny bekapcsolódásukra, mert Isten súlyos náthával látogatott meg, ami miatt munkaképességem jelentősen csökkent volt. Ünnepi szolgálataimat terjesen berekedve, „néma leventeként” kellett teljesítenem.

Növendékeink közül Bartha Erikának támadt az ötlete, hogy előadnának egy karácsonyi jelenetet színpadi díszletek között, amikről ők maguk gondoskodnának. Némi segítségre szükség volt a szülők, az iskola, személyesen Katona Attila igazgató úr és a lelkészi család részéről, ami természetes is. Bíró Evelin társszereplő nagypapája, Vincze Zoltán asztalosmester vadonatúj jászlat készített. Abba friss szénát tettek. Nagymamája, Szalacsi Józsefné patyolatfehér pólyában Jézuskát tett a szénára. A gyerekek két váltásban jelenítették meg Józsefet és Máriát. A háttérben nagy, sötétkék paravánon csillagok ragyogtak a szentséges éj jelképe gyanánt. A keleti horizonton a Nap várta a reggelt, a nyugatin meg a Hold készült a leáldozásra. A többi növendék párbeszédként adta előjelmezesen József Attila A három királyok című költeményét. Akinek ebből sem jutott, az verset szavalt, miután az „angyalok” kiosztották a szülők első karácsonyi ajándékait a templomi karácsonyfa alól.

A karácsonyi vakáció kezdetéig befejeztük a konfirmálókkal a káté eső átvételét. Vakáció után elkezdtük az első ismétlést. A második félét új, díszes kátéval kezdtük el. Megérkeztek az új énekeskönyvek is, amit hasznos ajándékként a gyülekezettől kapnak emlék és emlékeztető képen, hogy ha templomjárók lesznek, legyen amiből énekelniük.

Jézus születésének Evangéliumát az ünnep három napján helyben három ízben, Vásárosnaményban és Nyíregyházán egy-egy alkalom-

mal „suttogtam” el Úrvacsora osztással egybekötve. Január második vasárnapján Vásárosnaményban, harmadik vasárnapján Nyíregyházán tartottam újévi Istentiszteletet. Felolvastam az 1 Tim. 6.11-re alapozott főpásztori újév-köszöntőt, mely arra adott választ, hogy mitől lesz új és boldog az új esztendő.

Az év utolsó vasárnapja nálunk az utolsó presbiteri gyűlés napja. A szokásos tárgyakon kívül ezen a gyűlésen készítjük az előterjesztéseket az évi rendes közgyűlésre. Vízkereszt napján megtartottuk közgyűlésünket is, melyen szép eredményekről, fejlődő gyülekezeti és ökumenikus Istentiszteletekről is beszámolhattunk. Ez utóbbiakat az új református lelkész házaspárnak köszönhetjük. E helyen is arról teszünk bizonyosságot, hogy nagyon is sok köszönnivalónk van rajta. Meg kell vallanunk, hogy lélekben sokat gazdagodtunk mindenből, amit tőlük hallottunk, de még többet a lélekemelő együttlétekből, a testvéri szeretet számunkra mindeddig ismeretlen megnyilvánulásából.

Az évvárás és évnitítés teendőivel elteltek január hétköznapjai, miután az ökuménia újabb szép és lélekemelő alkalma következett: az ökumenikus imahét. Közös imádkozásra ebből mi, helybeliek, ún.: baptisták, a 30, a 31. és az 1-jei napot. Szerdát, csütörtököt és pénteket. Az első napon a baptista imaházban Nt. Szalay Kont Miklós református lelkész beszélt a Mt. 6.1-15-ből, Jézus tanítása az imádkozásról, különös tekintettel a Mi Atyánkra. Ez alkalommal énekeskönyvet cseréltem a baptista kollegával. Nem ért meglepetésként, mégis megdöbbenett a baptista énekkincs rendkívüli gazdagsága. Ezen felül vadonatúj példányt kaptam amúgy is nemrég megújított énekeskönyvükből. De ez bemutatkozásuknak csak a kezdete volt. A következő csütörtöki napon Takács Zoltán baptista kollega nálunk szolgált az unitáriusoknál az Ap. Csel. 8. 26-40-ből a szerecsen komornyik (etióp kincstárnok) megkeresztelkedéséről. Bemutatkozását a következő pénteki napon du. fél öt órakor folytatta a reformátusok Kocsord Katonavégen levő imatermében. Itt Ábrahám alkudozásáról és imádkozásáról beszélt Sodomáért az 1. Mózes 18. 16-23-ből. Igen elgondolkodtató beszédek voltak ezek a mi Istenről elfelejtkező világunkban. Az imádkozás annyira aktuális hiánya az életünknek, hogy a hitvallási különbségeket egy mozdulattal lesöpri az asztalról.

Istentisztelet után Takács Zoltán és kedves felesége, Zsuzsa vacsorát adott mátészalkai lakásán, mely alkalommal elmélyítettük hittel kötött barátságunkat. Én külön köszönettel tartozom a vegetáriánus fogásokért, amiket értem készítettek.

Péntek délután 6 órai kezdettel engem rendelt ki az Úr szolgálatra a Kocsord nagyfalusi református imaterembe. Az Ef. 3.14-21-ben található hirdetésére kaptam ihletést. Eljutni Isten, a mennyei Atya ismeretének tejjességére a szívünkben lakó Szent Lélek és Jézus Krisztus minden ismeretet meghaladó szeretete által. A házigazda azt sugalmazta nekem, hogy igehirdetés után adjak szót azoknak, akik baptista szokás (vagy szertartás) szerint hangoosan imádkozni kívánnak. Ilyent én még nem láttam! A baptista imaházban református lelkész adott szót, az unitárius és református helyen baptista lelkész, most pedig unitárius lelkész adott szót baptista imádkozóknak református helyen. Az ihletődés perce után Szilágyi Sándor nyugalmazott baptista lelkész felesége imádkozott csengő hangon, tiszte szívvel, kapcsolódva az elhangzott beszédhez. Az övét több hasonló vevette, ami után a házigazda lelkipásztor, végül pedig a baptista kollega is imádkozásra ihletődött. A Lélek ereje hatotta át a közös Mi Atyánkot és a záró éneket, ami ezután következett.

Nem hagyhatjuk szó nélkül az énekvezéri (organista) szolgálatot, amit minden alkalommal szintén a baptista Takács Zoltánná végzett a legmagasabb szintű hozzáértéssel. Azt hiszem, nem tévedek, ha hozzáteszem: és baptista vallásossággal. Tapasztalatot szerezhettünk a kántori közreműködés felbecsülhetetlen értékéről. A kántornak ugyanolyan eszköze az orgona és a zsoldár, mint a lelkésznek a szószék és a Biblia. Ami arra szolgál, hogy az Istentől jövő ihletet továbbadja a gyülekezetnek.

Az ezt követő fogadáson a református kollegák lakásán a kollegákon és családjaikon kívül Jakab Zsigmond polgármester úr és kedves felesége is ott volt. Zsóka tanár néni személyes tapasztalatból tett bizonyosságot arról, hogy az orvosi kezelés mellett mekkora szüksége van a betegnek, hogy imádkozzék és imádkozzanak érte. Én elmondtam Szilágyi Sándor nyugalmazott baptista lelkész üzenetét, aki nem lehetett jelen, mert gyógykezelésen van, de amikor mi együtt imádkoztunk, ő is együtt imádkozott velünk, és megkért, hogy mi is gondoljunk vele.

Másutt a világon és az országban, Erdélyben, a másik hazában régóta gyakorolják az ökumenikus imahetet. A tavalyi kezdet után én először vehettem részt benne. Szolgálatom vége felé érhettem meg, hogy lássam, mennyire megmozdítja az embereket a szó egyenes és átvitt értelmében ez az alkalom. Négy istentiszteleti helyiséget láthattam hétköznap tele imádkozó emberekkel. Sok hasonló élményt adjon az irgalom Istene mindenkinek. Hogy lássuk meg: nincs az a szórakozás, ami felérne a közös imádkozással.

Nyitrai Levente

Duna-Tiszaközi Szórványegyházközség

A Duna-Tiszaközi Szórványegyházközségben a karácsonyi úrvacsoraosztással egybekötött istentisztelet és az Unitárius Alapítványnak a gyermekek karácsonyi segélyezését és csomag juttatását lehetővé tevő segítsége ellenére is az ünnep baljós jelekkel indult.

Míg a lelkész lakhelyén (Veresegyház) csak alig-alig volt látható a télre jellemző hótakaró, és az utak is inkább az őszi időjárásra emlékeztettek, addig az ünnepet megelőző nap estéjén a kecskeméti gondnok atyánkfia telefonon jelezte, hogy ottlétünk alatt komoly téli időszakra, óra és fagyos utakra kell számítani. Ezért a két óras gépkocsival megteendő útra egy órával

hamarabb indultunk és idejében, minden baj nélkül meg is érkeztünk.

Az istentiszteleten – örömünkre – 22 atyánkfia vett részt. A gyermekek részére történt karácsonyi csomagosztást követően a hívekkel folytattunk családi és egyházi életet érintő beszélgetést és azzal a meggyőződéssel tértünk otthonunkba, hogy a karácsonyt sikerült méltóan megünnepelnünk, részesülhettünk az úrvacsora áldásában és az ajándékok átvételekor láthattuk a gyermekek örömét is.

Köszönet érte az Alapítványnak. Az ástothalmi szegény sorsú unitárius iskolás korú gyermekeknek pénzsegélyt osztottunk ki.

Kelemen Miklós

Szeged

A szegedi és a környékbeli unitáriusok Szegeden a Honvéd téri református templomban tartják istentiszteleteiket du. 16–17 óráig. December 25-én is ebben az időpontban volt a karácsonyi istentisztelet. A református kántornő az ünnep hangulatát emelő orgonajátékával a zsoltárok szárnyalását segítette. Az elmélkedés az eseményről és a boldogságokról szólt. A boldogságot az Istennek tetsző élet jelenti. Kiss Mihály lelkész gondolatait a zengő zsoltárhangok emelték mind magasabbra az Isten törvényeihez, amelyek betartása vezet a boldogsághoz.

A hívek nagy létszámban vettek úrvacsorát. Az úrvacsorai kenyeret és bort Kiss Tibor adományozta.

Az úrvacsoraosztás után megtartottuk a gyermekek karácsonyfa-ünnepélyét két gyermek: Kothencz Róbert és Gábor Hajnalka karácsonyi verseket mondott, melyek még meghit-

Kiss Mihály lelkész és Kothencz Róbert, aki karácsonyi verset mondott

Gábor Hajnalka

Dsida Jenő „Itt van a szép karácsony” című versét szavalja

tebbé tették az ünnepséget. Karácsonyi ajándécsomagokat kaptak a gyermekek.

A délután 17 órakor véget ért istentisztelet után mindenki önkéntelenül az égre nézett. A ködös, felhős sötétségben mindenki a betlehemi csillag tükörképét érezte a lelkében ragyogni, szeretet töltötte be a szíveket, amely a boldogsághoz is vezet.

A népes gyülekezet Erdély szellemiségét, lelkeségét szólaltatta meg ezen az ünnepen. Örömmel tapasztaltuk, hogy a létszám növekszik az erdélyi áttelepültekkel. A szegedi gyülekezet fejlődően van.

A kis Jézus megszületett.

Halld meg az örömhírt!

A szeretet szava szól,

Telve reménnyel a szív.

Béke a lelkekben –

Ünnepi szép üzenet.

Vitalisné Miklós Éva

Keleti unitárius költőink (UART mozaikok)

Bakos Kiss Károly beregújfalui költő, a beregi unitárius szórvány legfiatalabb költőjének bemutatása

December 5-én a Magyarországi Unitárius Egyház Alkotmány utcában lévő Heltai Gáspár könyvesboltjában került sor Bakos Kiss Károly, kárpátaljai költő „Legyen vers” című kötetének bemutatására. A Beregújfaluban született költő már évek óta publikál kárpátaljai és anyaországi lapokban, de első könyvének megjelenésére mostanra kellett várni. A verseskötetet az ungvári Intermix Kiadó adta ki.

A bemutatót az Unitárius Alkotó Társaság, az UART rendezte, aminek a szerző is oszlopos tagja. Az ünnepi műsor zenei részét Zoltáni Zsolt és Tóth Attila gitárművészek szolgáltatták, akik maguk is UART tagok. Az est házigazdája, Felhős Szabolcs, az UART vezetője és a lapjuk, a Partium nevű irodalmi folyóirat főszerkesztője, köszöntötte az egybegyűlteket, akik között számos költő és író volt jelen. Külön kiemelte, hogy Bakos Kiss Károlyban nemcsak egy nagyszerű költőt, hanem egy újdonsült unitáriust is tisztelhet.

A rövid bevezető után, Stumpf Benedek András, Kárpátaljáról elszármazott költő, művelődéstörténész beszélt a könyvről, a szerzőről és a kárpátaljai magyar irodalomról. Szokásához híven, nem mulasztotta el megemlíteni a kárpátaljai magyar irodalom hős és egyben nehéz korszakát. Örömmel tudatta, hogy amíg a múlt század 50-es, 60-as éveiben az anyaországban azt tartották, hogy a kárpátaljai magyar irodalom iható, mint a csapvíz, csak nagyon szomjasnak kell lenni hozzá. Nos, ma már egyenrangú részévé vált az egyetemes magyar irodalomnak. Méltatásában Bakos Kiss Károlyt

Bakos Kiss Károly költő bemutatása

„Legyen vers, hogy legyen minden”

„villoni vándorpoétának” nevezte, aki „számára a költészet maga a nyelv”.

A fiatal költő így vall a költészetéről:

„A vers, mint zene, mint kép, mint dráma és történés a nyelv alakíthatósága folytán vált ellipszisem gyűjtőpontjává, s máig vonzásának foglya vagyok. A szent játék, mely a mélységektől a magasságokig, szakrálisról a profánig a lét tiszta párlata, s mint ilyen a szóbeli közlés legkoncentráltabb módja...”

Mindenesetre hiszem, hogy az esztétikai szépség eképpen megfogalmazása, mint minden művészetek, a barlangrajzoktól az ipari formatervezésig, a munkadaloktól a szimfóniáig, úgy a vers is a lélekkel bíró ember örök szükséglete marad. Hogy a születés és halál végpontjai között csillapuljon a lélek tárnáiban megbúvó félelem, hogy a halandó megéleje a teljességet e számára szűkre szabott, képlékeny időben.”

Felolvasta a számára leginkább megkapó Bakos verset. Kitért arra is, hogy kis túlzással a szerzőt az Együtt (a kárpátaljai irodalmi lap) költőjének is lehetne nevezni.

Stumpf Benedek András méltatása után a szerző olvasott fel néhányat a könyvben olvasható szerzeményeiből. Ezek között szerepelt a kötet címadó verse, a „Legyen vers” is, ami egyúttal írója mottója is lehetne. Mint említettem, a könyvet az Intermix Kiadó adta ki, az előszót Vári Fábián László írta, Nagy Zoltán Mihály szerkesztette és Koszták István grafikus illusztrálta. Tehát szűkebb hazánk, két József Attila-díjas irodalmára bábáskodott a megjelenése körül.

A közönség részéről, Gortvay Gábor, a Bercesényi alapítvány elnöke köszöntötte az első kötetes költőt. A családias hangulatban lezajlott könyvbemutatót kötetlen beszélgetéssel egybekötött beregi ízkóstoló követte (pogácsa, szabolcsi piros alma és beregi pálinka). Megegyezés született továbbá, hogy az UART és a Stumpf Benedek András vezette KIKMMAK irodalmi szekciója a jövőben több közös rendezvényt fog szervezni. Többek között egy nyári irodalmi tábor az UART dunafüredi vendégházában.

Budaházi István: Ágat a madárnak című kötetének bemutatása

Január 18-án délután a mátészalkai Képes Géza Városi Könyvtárban mutatta be Budaházi István ötödik, legújabb verseskötetét Oláh

András, a szabadelvű protestáns kör alapító tagja, a mátészalkai Vörösmarty Kör elnöke.

A kötet üzenete a költő szerint: a kismadárhoz hasonlóan minden embernek szüksége van stabilitásra, nyugalomra és biztonságra az életben.

Az ág egyszerre nyújt lehetőséget arra, hogy megpihenjünk rajta, és megújult erővel elrugaszkodjunk róla, céljaink elérése érdekében.

Életutunkon, küzdelmeinkben társak (szülők, barátok, szerettek, szerelmek) segítenek minket. A három cikusból álló (Járok a tájon, Ágat a madárnak, Békével jöttem) kötetről így vall a szerző:

„Úgy szerettem volna már régtől megírni ezt a könyvet. Neked kedves, s néktek, emberek.

Álmodat idézni, messziről jött vitorlás álmodat; és felébredt, gondban röggé rándult, ficamos hétköznapiakat.

Szólni, hogy egyszeri, vagy, hogy megismételhetetlenek vagytok, milliárdnyi osztódásból véletlen születettek.

Földet és eget mozdítók. Építők és rombolók. Nappalt és csillagos éjszakát látók.

Budaházi-dedikálásra várva

*Pusztában egyedül vándorlók és nyáját tere-
lők. Nem tudva, hogy az igazi pásztor még al-
szik....*

*Am álmaidat idézem, mintha a magamé len-
ne, s meztelen arccal összemolygunk.*

*Mert törvénye van a mozduló kéznek, a szív-
nek is.*

*Ez a cselekvés. A mindennapok tettei. Virá-
gos, gyümölcsös ünnepek. S a hétköznapiak.*

A keresztárnyékos töviskoszorúk.”

Oláh András méltatta a költő eddigi munkásságát.

Budaházi István Mérkvállajon született 1951-ben. Mátészalkán nőtt fel, itt végezte iskoláit, s az Esze Tamás gimnáziumban érettségizett. Könyvtáros és művelődésiház-igazgatóként dolgozott a környéken. A nyíregyházi tanárképző főiskolán diplomázott történelem-népművelés szakon.

1993 őszén, szülei halála után Nyíregyházára költözött, ahol újságíróként, szakreferensként dolgozott. Jelenleg szellemi szabadfoglalkozású értelmiségiként jegyzi magát.

Verseivel 1976-ban lépett az irodalmi életbe.

Tagja volt a szabadelvű protestáns körnek. Az ország szinte minden napi és hetilapja közölte műveit. A Partium folyóirat is közölte verseit.

A beregi unitárius szórvány tagja és költője.

*Békével jöttem
Én békével jöttem.
Am mire elértem
az ötvenedik évem,
már nem volt kenyerem,
amivel visszadobhattam
volna
a kődobálókat.*

-beregi-

Dunántúli Unitárius Egyházközség

A Pécs2010 Menedzsment Központ és az Unitárius Alkotók Társasága (UART) Pécsi Csoportja rendezésében, 2008. február 14-én a Pécs2010 Menedzsment Központban kiállítás nyílt.

A kiállításon négy unitárius művész színvonalas munkáival (festmények, grafikák) ismerkedhettek meg a látogatók. Név szerint: Dr. Lehmann Antal, Vernes Valéria, Dr. Sikó Ágnes és Faluvégi Adrienn munkáival.

A kiállítást Pandur József, művészettörténész és Mészáros András, a Pécs2010 Európa Kulturális Fővárosa program főigazgatója nyitotta meg.

A megnyitó keretén belül zeneszámokat hallhattunk, többek között Árvai Attilától, valamint unitárius tanulóinktól, Bandi Szabolcstól és Bandi Bálinttól.

A megnyitót szeretetvendégség követte.

Máté Ernő lelkész

A Magyarországi Unitárius Egyház 2007-ben tartott Főtanácsi és Képviselő Tanácsi Üléseinek fontosabb határozatai

2007-ben a Magyarországi Unitárius Egyház Főtanácsa egy alkalommal, december 8-án, Budapesten, a Nagy Ignác utca 2-4. szám alatti egyházközségünk tanács-termében ülésezett. Az Egyházi Képviselő Tanács két alkalommal ült össze, március 24-én Budapesten, a Bartók Béla Egyházközség Hőgyes Endre utca 3. szám alatti gyülekezeti termében, valamint június 9-én szintén Budapesten, a Nagy Ignác utca 2-4. szám alatti egyházközség tanács-termében. Íme a döntések:

Egyházi Képviselő Tanács:

3. Az Egyházi Képviselő Tanács egyhangúlag elfogadta a Magyarországi Unitárius Egyház 2006. évi zárszámadását.

5. Az Egyházi Képviselő Tanács, az Unitárius Alapítvány Kuratóriumának megújítására tett elnökségi határozati javaslatot 9 nem szavazat ellenében, 1 tartózkodás mellett 14 igen szavazattal elfogadta. Az Elnökség 30 napon belül megküldi 14 fős javaslatát az Egyházi Képviselő Tanács tagjainak az alábbi feltételek figyelembevételével: A javasolt személyek nem lehetnek függőségi viszonyban a Magyarországi Unitárius Egyházzal, és megválasztásuk esetén vállalják a kuratóriumi munkát. A felterjesztett személyek névsor szerinti lajstromából az Egyházi Képviselő Tanács tagjai titkos szavazással választják meg az új összetételű Kuratóriumot (a 7 legtöbb szavazatot elnyert jelölt).

7. Az Egyházi Képviselő Tanács tagjai 1 tartózkodás mellett 24 igen szavazattal elfogadják Zoltán Csaba gondnoknak, az egyházközségi ingatlanok egységes biztosítási rendszere tárgyában előterjesztett határozati javaslatát. Az Egyházi Képviselő Tanács felhatalmazza Rázmány Csaba püspököt és Elekes Botond főgondnokot, hogy az előterjesztésben foglaltak szerint kössék meg a biztosítási szerződést a Generali Providencia Zrt.-vel legfeljebb 700.000,- Ft éves díj mellett. Az Egyházi Képviselő Tanács felhatalmazza Zoltán Csabát, hogy azoknak az ingatlanoknak is dolgozza ki biztosítási rendszerét, amelyek nem a Magyarországi Unitárius Egyház tulajdonai, de egyházi célt szolgálnak. Egy biztosítási csomagba integrálja be a fenti biztosítóhoz a Kelemen Miklós, Szász Adrienne, Lakatos Csilla és Balácsi László saját ingatlanainak biztosítását, amit lelkészi lakásként, irodaként, gyűlés- és hittanteremként használnak. Ezt a díjat is, az előbbihez hasonlóan a MUE fogja fizetni.

9. Az Egyházi Képviselő Tanács egyhangúlag úgy döntött, hogy azoknak a gyülekezeteknek a kiadásait megtéríti, amelyek vendégül látják az Erdélyi Unitárius Lelkészek Országos Szövetségének Vácott tartandó ülésére érkezőket, valamint felkéri a hazai lelkészeket, hogy vegyenek részt az értekezleten.

10. Balácsi László bejelenti, hogy Lezsák Sándor országgyűlési alelnökkel való tárgyalása eredményeként, Balázs Ferenc mészki lelkésznek Lakiteleken szobrot fogunk állítani a nemzeti panteonban. Ennek előkészítő munkálatait el kell kezdeni.

22. Az Egyházi Képviselő Tanács egyhangúlag elfogadta a 2007. évi költségvetést. 3 tartózkodás mellett ellenszavazat nélkül, 23 igen szavazattal a szórványköltséget

2,4 millió forintra emelte, amit a lelkészek között egyenlő arányban kell elosztani. A bérkifizetést 12+1 havi formában fogadta el 24 igen szavazattal, 1 tartózkodás mellett, 1 szavazat ellenében. Az elfogadott költségvetésben a lelkészek és alkalmazottak bérrendezésére elkülönített bérkeret 18,88 %-kal nőtt. Az Unitárius Élet kiadási költségeit a Magyarországi Unitárius Egyház fedezi. Az ingatlanok biztosítási összegét 1 millió forintra emelte, mert bővült a biztosítandó ingatlanok köre.

23. Az Unitárius Alapítvány kuratóriumi tagságát Cseke Péter, Gacsályi Csaba, Kiss Balázs, Lőrinczy Zsolt, Orbán Balázs, Sepsi-Kovács Éva és Vajda László nyerte el. Az Alapító össze fogja hívni a megválasztottakat az ősz folyamán, hogy megválasszák a Kuratórium elnökét és titkárát, valamint elkezdhesék a változások bejegyzését a bíróságon és a közhasznúság megkérését. Az Egyházi Képviselő Tanács jegyzőkönyvi köszönetet mondott Dr. Beke Ildikónak az egyházban végzett eddigi munkájáért, valamint az alapítvány előző kuratóriumának tevékenységéért.

26. Az Egyházi Képviselő tanács egyhangúlag megbízta a lelkészeket, hogy a bérrendezéshez dolgozzanak ki egy olyan rendszert, amit 2/3-os többséggel elfogadnak, s amely alapján az elfogadott bérkeretet szét lehet osztani és a fizetéseket folyósítani.

Egyházi Főtanács:

3. Az Egyházi Főtanács elfogadta 1 tartózkodás mellett 38 igen szavazattal Kelemen Attila, a Heltai Kft. ügyvezető igazgatójának minden részletre kiterjedő beszámolóját a debreceni helyreállítási munkálatokról (mintegy 23 millió forintba került). A Főtanács köszönetét nyilvánítja mindazoknak, akik e munka elvégzésében oroszlánrészt vállaltak, legyen szó a munkálatok vezetéséről, vagy az anyagi alap megteremtéséről. A Főtanács folytatni kívánja azt a kezdeményezést, miszerint egy ekkora felújítás után valamilyen ünnepi főhatósági ülést tartunk az illető egyházközségben. Debrecenben erre a papilak felszentelése vagy a lelkész beiktatása alkalmával kerülhet sor.

4. Főtanács 3 szavazat ellenében, 13 tartózkodás mellett, 23 igen szavazattal úgy dönt, hogy a Debreceni Egyházközség fizessen be 1,2 millió forintot a központi költségvetésbe két részletben, 2008-ban 600 ezret és 2009-ben a másik 600 ezret, mert így méltányos, hogy a debreceniek is vegyék ki részüket a 23 milliós felújítási kiadásból.

5. A Főtanács hosszú vitában foglalkozott a debreceni lelkészi állás megüresedésével előállott helyzet megoldásával, határozatot nem hozott.

6. Kelemen Attila beszámolóját a Főtanács egyhangúlag elfogadta.

7. Rázmány Csaba püspök beszámolóját 2 tartózkodás mellett 37 igen szavazattal fogadta el a Főtanács.

8. A Főszámvevőség Gerendás Jánosné főkönyvelő által elkészített beszámolóját a Főtanács 3 tartózkodás mellett 36 igen szavazattal fogadta el.

9. Pálffy László főgondnokhelyettes szöveg előadott beszámolóját 1 tartózkodás

mellett 38 igen szavazattal fogadta el a Főtanács.

10. Balácsi László főjegyző, az egyházi életről szóló összesítő beszámolóját a Főtanács 4 tartózkodás mellett 35 igen szavazattal fogadta el.

11. A Könyvtár-Levéltár beszámolóját 1 tartózkodás mellett 38 igen szavazattal fogadta el a Főtanács. A beszámoló Muszka Ibolya, az intézmény vezetője készítette el.

12. Az Unitárius Élet című lapunkról szóló beszámoló, amelyet Léta Sándor készített el, a Főtanács egyhangúlag fogadta el.

13. Szent-Iványi Ilona elnöknő beszámolóját a Dávid Ferenc Egylet tevékenységéről a Főtanács egyhangúlag elfogadta.

14. Lakatos Csilla lelkész beszámolóját a Teológiai Műhely és a Magyarországi Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet tevékenységéről a Főtanács külön-külön 1-1 tartózkodás mellett 38-38 igen szavazattal fogadta el.

15. Dr. Kiss Balásznak, az Unitárius Alapítvány új Kuratóriuma elnökének tájékoztatóját a Főtanács egyhangúlag elfogadta.

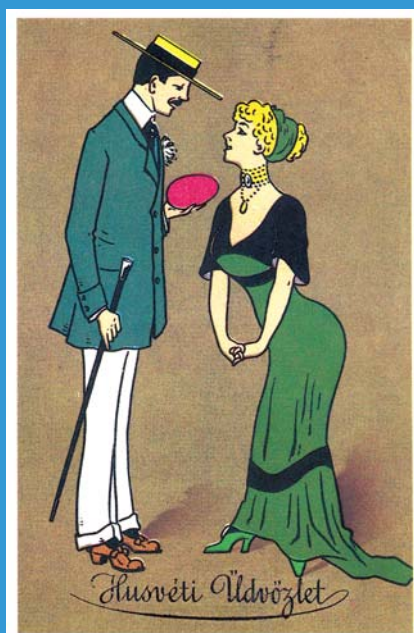
16. Elekes Botond főgondnok beszámolóját 1 tartózkodás mellett 38 igen szavazattal fogadta el a Főtanács.

*

A Főtanács az Egyház 2005. és 2006. évi tevékenységének elemzését-értékelését tűzte ki célul. Meglepő volt a különböző beszámolók közömbös fogadása, alig volt hozzászólás, máris jött a szavazás. Nem tudhatjuk, hogy az előre megírt és szétküldött beszámolóba a tisztelt főtanácsi tagoknak mennyi idejük volt belemérülni. Úgy tűnt, mintha minden a legszébben, a legjobban menne életünkben, vagy a debreceni javítások és lelkészi állás feletti vita félretolt volna minden mást. Azt hiszem, hogy velem együtt többeknek támadt hiányérzet, és kérdések is fogalmazódtak meg az ülésről hazafelé tartva, amikre jó lett volna feleletet kapni. Az anyagi kérdésekre szinte kimerítőek voltak a válaszok, de az egyházi lelki-vallásos életre nem jöttek kérdések. A lelkészi beszámolók, a rádiós tudósítások, az Unitárius Életben megjelent hírek alapján jó lenne tudni egész unitárius vallásközönségünknek, hogy miért oly kevés a szeretetvendégségek száma, miért esik kevés szó a szórványgondozásról, miért nincsenek legalább alkalmi kórusok a gyülekezetekben, miért nincsenek testvérgyülekezeti kapcsolatok Erdélyben lévő egyházközségekkel, miért nem járnak a gyülekezetek az erdélyi világtalálkozóra, miért néptelenedik el az unitáriusok pestszentlőrinci találkozója, miért nem tudhat az unitárius vallásközönség a gyülekezetekben létező alapítványok munkájáról, éppúgy, mint az Unitárius Alapítványról, miért nem intenzívebb a más felekezetekkel való együttműködés néhány gyülekezetben, miért hiányoznak a tudósítások a saját közösségeink tevékenységéről, a gazdag levéltári anyagból miért nem jelenik meg semmi az Unitárius Életben, miért nincsen néhány gyülekezetünk szinte soha jelen a társadalmi élet helyi megnyilvánulásaiban.

Bizonyára érdeklik ezek és az ezekhez hasonló kérdések az egyházunkért aggódó, tevékenykedő és felelősséget érző, áldozatokat vállaló főtanácsi tagjainkat. Talán egyszer el is hangzanak.

Összeállította: *Balácsi László*
egyházi főjegyző

Válogatás régi húsvéti képes levelezőlapokból